

Ressursheftet

BAKGRUNNSINFORMASJON

Tanken bak videoserien

I en verden som endrer seg raskt, ser vi et stort behov for at vi som kristne ledere og fellesskap kommer sterkere på banen for å formidle en bedre historie om sex enn den som fortelles rundt oss i ulike kanaler i samfunnet. Denne historien har ofte et dobbelt budskap: På den ene siden: «*dine seksuelle følelser er det aller viktigste ved deg og er din dypeste identitet*». På den andre siden: «*sex er «no big deal», du kan ligge med hvem du vil, når du vil, bare dere er enige om det*».

Vi tror på en bedre historie, en historie som er basert på den bibelske visjonen for seksualitet og det livet Skaperen har designet oss for.

Målgruppa for filmene er først og fremst ungdomsledere i 20-30 års alderen. Målet er at ungdomsledere og andre kristne ledere skal bli inspirert til å gjøre den bibelske fortellingen om seksualitet til sin egen, og få hjelp til å samtale med tenåringer om seksualitet på en frimodig, trygg og klok måte. Videoene er også aktuelle i voksne aldersgrupper, da disse spørsmålene angår alle. Videoserien kan f.eks. gjerne vises på temakvelder i menigheter. Videoene kan vises som en serie, eller en kan velge å bare se en eller to av dem.

Det er imidlertid ikke tilfeldig at vi starter serien med en video om disippelskap. Disippelskap er utgangspunktet vårt. Vårt kall som kristne er å leve nær Jesus og følge ham. Han er skatten i våre liv, den perlen det er verdt å selge alt annet for å få. Bud og regler har liten kraft til å hjelpe oss til å leve et nytt liv. Det har bare Jesu grensesprengende og altomfattende nåde. Vi tror at Jesu radikale kjærlighet og omsorg bærer gjennom alt, uansett hva slags livshistorie vi har og hva slags utfordringer vi strever med. Om vi snubler og faller, er hans nåde alltid der for å løfte oss opp igjen. Et liv sammen med Jesus er et liv i ekte glede. Det er ikke et liv uten kostnad, men et liv i fellesskap med den Gud som er nær, enten vi står med løftende hender eller ligger knust i støvet.

I dag er tematikk knyttet til seksualitet og samliv nesten blitt tabubelagt i mange kristne miljøer som står for en klassisk bibelsk forståelse av ekteskapet. Dette tabuet ønsker vi å bryte ved å legge til rette for viktige samtaler gjennom denne videoserien.

Organisasjonene som står bak videoserien

Følgende organisasjoner står bak utviklingen av disse videoene:

- Normisjon og Acta - barn og unge i Normisjon
- Misjonssambandet og Misjonssambandet ung
- Indremisjonsforbundet og ImF-ung
- Tro og medier
- Laget (NKSS)
- Ungdom i Oppdrag (UiO)

Innhold og bruk av videoserien

Serien består av seks videoer:

1. Disippelskap
2. En bedre historie (seksualitet/ekteskap/singelliv)
3. Kjønn og identitet
4. Homofilt samliv
5. Porno
6. Grenseoverskridende adferd

Hver film har en innledning som består av en *intro* som setter temaet i en samfunnsmessig/historisk kontekst eller stiller noen viktige spørsmål i relasjon til temaet. Hoveddelen består av en *undervisningsdel*. Så formidler et menneske noe om hvordan han eller hun har erfart dette i eget liv og hva det betyr å følge Jesus på dette området av livet. *En kort avslutning* knytter trådene sammen.

Hver video er en tematisk helhet, og de kan ses uavhengig av hverandre. Det er laget et forslag til samtale spørsmål som gruppesamtalen kan ta utgangspunkt i etter videoen.

Tilskudd fra Kristelig Studieforbund (K-Stud)

Takk til K-Stud for pedagogiske utviklingsmidler (PU) til å utvikle filmene og ressursheftet. Opplegget knyttet til disse filmene er også godkjent til å kunne få studiestøtte. Vi vil oppfordre alle grupper og lag som bruker filmene, til å søke om studiestøtte til opplegget. Det kan dere søke om gjennom K-Studs studieportal, <https://tilskudd.studieforbund.no/innlogging>

Det er enklere å få tilskudd enn du kanskje tror!

1. Dere må ha minst 4 kurstimer
2. Minst 4 deltakere må fullføre opplæringen. Aldersgrensen er minst 14 år i løpet av det året opplæringen finner sted
3. Før frammøtelister underveis, og pass på at deltakeropplysningene er fylt inn. (Last ned og bruk den frammøtelisten som K-Stud har lagt på sin hjemmeside)
4. Be deltakerne selv fylle ut deltakerlisten og forklar at den skal brukes til å søke støtte og deretter makuleres (GDPR).

Per 2023 er satsen kr 75,- per studietime, og alle samtalegrupper får minimum kr 1000,- i støtte.

Ressursheftets oppbygning

Innholdet er knyttet tematisk til hver video, etter følgende struktur:

- **Oversikt over innholdet i undervisningen**

Vi gir her et kort sammendrag av undervisningen. Det kan deles ut etter at gruppa har sett videofilmen, eller den kan deles ut til slutt slik at deltakerne får den med hjem som en oppsummering. Hvis en ikke ønsker å dele den ut, kan en evt. henvise til nettstedet hvor deltakerne kan laste den ned selv.

- **Forslag til samtale spørsmål**

Det er laget forslag til samtale spørsmål til hver episode, som de som leder kvelden kan velge

blant. Mest sannsynlig blir det ikke tid til å gå gjennom alle spørsmålene. En må velge ut fra hva en tenker er gruppas behov, modenhet, alder og hva de er opptatt av og evt. bruke egne spørsmål.

Til slutt står det et bibelspørsmål. Grunnen til det, er at vi ønsker å lede blikket hen på et bibelsk aspekt knyttet til temaet. Hvis det ikke er tid til å la gruppa samtale om bibelspørsmålet, går det an å lese bibelavsnittet som en avslutning og en tankestrek til slutt, sammen med eventuelt den formulerte bønnen.

- **Aktuelle problemstillinger som kan komme opp**

Her har vi satt ord på noen aktuelle problemstillinger som kan dukke opp i løpet av kvelden, og gitt noen momenter til disse, slik at den som leder samlingen kan være litt ekstra forberedt. Poenget er ikke alltid å gi alle svar, men det kan være en trygghet å være godt forberedt.

- **Fordypningsstoff for spesielt interesserte**

Dette kan være knyttet til bibelstoff, apologetikk, sjelesorg eller stoff som spesielt angår fellesskap/menigheter. Dette er laget for de som ønsker å gå dypere inn i temaet.

- **Andre ressurser: nettsteder, bøker etc.**

Det finnes en rekke nettressurser og bøker til alle disse temaene, som vi ønsker å informere om, og som de som leder kvelden kan henvise til.

EPISODE 1 DISIPPELSKAP

OVERSIKT OVER UNDERVISNINGEN

Dette kan om ønskelig kopieres opp og deles ut til deltakerne som en oversikt/oppsummering.

Intro v/ Anne Lin Bringaker Hynnekleiv

Alle har et livssyn, hvordan påvirker det oss?

Det kristne synet på sex er motkulturelt – hva betyr det? Hvorfor er det det?

Det kristne synet på sex handler ikke f.o.f. om bud og regler, men om relasjonen til Jesus.

Undervisning v/Thomas Neteland

Disippelskap er først og fremst et liv som skal leves. Jesus sier: Kom, følg meg.

- KOM - følg meg. Ikke skjerp deg, men kom, med all din bagasje. En invitasjon, ikke en belønning.
- FØLG etter Jesus, det er utfordringen, ikke bare *følg med* på ham.
- MEG: Etterfølgelse må skje med blikket festet på Jesus.
- Spørsmål om sex og samliv må møtes som disipler, som etterfølgere av livets arkitekt. Et grunnleggende premiss må være at vi tror at Gud er en GOD Gud og at hans veier for oss er GODE.
- Jesus er HERRE og vi er etterfølgere. Hvordan vet vi at Jesus er herre i livene våre? Kanskje først og fremst når vi er uenig med ham, men gir ham siste ordet likevel?
- Helt i kjernen av disippelskap ligger overgivelsen av vår trang til å bestemme hva som er rett og galt. Det å betvile Guds visdom er djevelens fremste taktikk, og har alltid vært menneskets største fristelse.
- Den som holder fast på egne definisjoner på rett og galt har først kjøpt løgner om at Guds definisjon ikke vil lede til dyp og hel tilfredsstillelse. Å være disippel er å gi Jesus definisjonsmakten over hva som er rett og galt, sunt og sant.
- Matteus 16, 24-26 Om å ta sitt kors opp og følge Jesus
- Jesus har ikke forlatt oss «som foreldreløse barn», men gitt oss sin Hellige Ånd til hjelp. Johannes 14,16-18.

Avslutning

Rundt Jesus er det plass til alle slags folk. Det er plass til hele livet – slik det er.

Han jobber med oss, og vårt ansvar er å bli hos ham - alltid.

Det kristne livet handler om å la seg invitere inn i den treenige Guds fellesskap, bli værende der og bli formet av ham som elsker oss mer enn vi kan fatte.

FORSLAG TIL SAMTALESPØRSMÅL

Velg hvilket spørsmål dere vil starte med og hvilke dere vil ta med. Det er ikke et mål å komme gjennom alle spørsmålene!

1. Hva stoppet dere opp ved i dagens samling? Var det noe som var vanskelig å forstå? Lærte dere noe nytt? Reagerte dere på noe?
2. «Kom, følg meg», sa Jesus til disiplene sine. Hvilke tanker og følelser tror dere dette vakte hos disiplene? Hvordan opplever dere det i dag?
3. Tenk litt hver for dere på en person som er et forbilde for deg som en etterfølger av Jesus. Del med de andre hvorfor du ser på ham eller henne som et forbilde.
4. «Disippelskap er et liv som skal leves», sa Thomas. Hvordan kan dette se ut i hverdagen **din**?
5. Thomas sier noe om utfordringene ved å gi fra seg bestemmelsesretten over rett og galt. Hva tenker dere at det betyr å ha Jesus som Herre?
6. Et Bibelspørsmål: Les 2 Tim 1, 8-9. Hva står det her om grunnlaget for å være disippel?

Forslag til en bønn å be: «Jesus, takk for at du inviterer oss til å følge deg. Takk for at du er glad i oss, og gir oss Den Hellige Ånd til hjelp. Vi vil ha deg som herre i våre liv. Vis oss hva som er rett å se, tenke og gjøre. Amen.

AKTUELLE PROBLEMSTILLINGER

Kommentar til Intro: Kollisjon mellom ulike virkelighetsforståelser

Et tradisjonelt kristent syn på seksualitet, kjønn og identitet oppfattes i dag ofte som kontroversielt og kan skape diskusjoner og motforestillinger. Derfor starter denne videoen med å si noe om viktigheten av å være klar over at vi alle formes av et livssyn og kulturens oppfatninger av hva som er godt og vondt, sant og usant. Hva preger den kulturelle påvirkningen vi er utsatt for på dette området? Er vi og andre bevisst på hvilke briller vi selv ser verden gjennom?

Tanken med innledningen er også å formidle at det ikke er noe unikt at den kristne seksualmoralen står i et motkulturelt forhold til samtiden og vekker reaksjoner. Slik har det vært opp gjennom historien. Den gresk-romerske verden, som var den virkeligheten de første kristne levde i, stod i et sterkt motkulturelt forhold til Bibelens veiledning. Se en nærmere beskrivelse av denne virkeligheten i punktet til episode 4 Homofilt samliv: [Hva visste Paulus om homofili?](#)

Bestemmelsesretten over eget liv

Det er viktig å være oppmerksom på at noen kan høre det som blir sagt om å overgi bestemmelsesretten i eget liv som noe de skal overgi til andre mennesker, f.eks. til kristne ledere. Slik er det selvsagt ikke, og det kan i noen sammenhenger være viktig å presisere det. Det er klokt å lytte til modne åndelige ledere, men det er ikke andre mennesker som til syvende og sist skal ha bestemmelsesretten over livet, men Jesus. Og da er det Bibelen vi skal lede mennesker til. Si noe om at det er lov å være uenig med ledernes synspunkter og at alle spørsmål er velkomne gjennom denne serien. Men som Jesu disipler utfordres vi til å gi Jesus retten til å bestemme hva som er rett og galt, sannhet og løgn. Derfor er det viktig å oppfordre deltakerne til å lese Bibelen selv.

Bibeltolkning

Noen har en holdning til Bibelen at det er umulig å vite hva den sier, den kan tolkes på forskjellige måter og folk kommer fram til helt ulike svar på viktige spørsmål. Tanken om at Bibelen skulle være umulig å tolke, er det viktig å imøtegå. Hvorfor skal en bibeltekst være vanskeligere å forstå enn andre tekster? Er det heller slik at mange synes den er for utfordrende, og derfor ikke ønsker å forholde seg til det som faktisk står? Og isteden legger inn sine egne synspunkter? Det er rimelig å tenke at når Gud har et budskap han vil gi til menneskene, så har han formidlet det på en måte som gjør det mulig å forstå.

Hvis vi skal yte en bibeltekst rettferdighet, er det noen enkle tolkningsregler som det går an å ta fram:

1. Det som står i GT, må leses i lys av det som står i NT. GT er løfter og profetier om Messias, som Jesus oppfylte ved sitt komme. Apostlene tolket GT i lys av Jesu liv, død og oppstandelse. Det er det som gjentas i NT, som er forpliktende for oss.
2. Enkelttekster må leses i lys av sammenhengen den står i, løsrevne bibeltekster kan brukes til mye rart.
3. En tekst må forstås ut fra den historiske sammenhengen det ble sagt inn i. Hva mente Jesus og apostlene den gangen de sa det, eller skrev til menighetene?
4. Uklare tekster må ses i lys av klare tekster som omhandler samme tema. Alle tekster må leses i lys av evangeliet om Jesus, som er Bibelens sentrum.

5. En tekst kan ikke bety det motsatte av det som står. Hvis noen hevder det, er det grunn til å bli mistenksom på at det handler om en omtolkning av teksten.

De som ønsker å fordype seg mer i bibeltolkning, kan lese mer under fordypningsstoffet. I tillegg kommer vi til å kommentere aktuelle problemstillinger knyttet til bibeltolkning under enkelte av episodene.

FORDYPNINGSTOFF

Bibelsyn - hvilken autoritet har Bibelen?

Hvordan vi forholder oss til Bibelens undervisning om seksualitet, handler både om bibelsyn og om bibeltolkning. Vi skal derfor se litt nærmere på hva som menes med bibelsyn.

Bibelsyn handler om hvilken autoritet vi gir de bibelske tekstene i våre liv. I hvilken grad er Bibelen forpliktende for oss i dag? Vi som står bak denne videoserien, står sammen om den beskrivelsen av Bibelens autoritet som finnes i Lausannepakten. Lausannepakten er et teologisk grunnlagsdokument som har samlet evangeliske kirker og misjonsorganisasjoner over hele verden omkring en felles forståelse av Bibelen og misjon siden 1974.

I [Lausannepakten](#) står det blant annet:

Vi fastholder både Det gamle- og Det nye testamentets guddommelige inspirasjon, sannhet og autoritet. I sin helhet er disse skrifter det eneste skrevne Guds ord, uten feil i alt det slår fast og den eneste ufeilbarlige norm for lære og liv

Tre sentrale punkter kan trekkes ut av dette avsnittet. Bibelsyn handler om Bibelens **inspirasjon**, **sannhet** og **autoritet**. Vi tror at Bibelen er inspirert av Den hellige Ånd, slik Paulus beskriver det i 2 Tim 3,16-17: *Hver bok i Skriften er innblåst av Gud og nyttig til opplæring, tilrettevisning, veiledning og oppdragelse i rettferd, så det mennesket som tilhører Gud, kan være fullt utrustet til all god gjerning.* Det betyr ikke at Gud dikterte de bibelske forfatterne hva de skulle skrive, men de var «drevet av Den hellige Ånd», slik Peter beskriver det i 2 Pet 1,21. Nøyaktig hvordan det skjedde vet vi ikke. Vi tror at Gud har hatt hånd om prosessen slik at Bibelen er Guds ord helt og fullt, samtidig som det ble skrevet ned av mennesker med forskjellig kunnskap og personlighet. *I sin helhet er disse skrifter det eneste skrevne Guds ord, uten feil i alt det slår fast og den eneste ufeilbarlige norm for lære og liv.*

Sannhet er et vanskelig ord i dagens samfunn. Sannheten framstilles som relativ og subjektiv, noe den enkelte selv må bestemme hva er. Det avvises i stor grad at det finnes en objektiv sannhet utenfor mennesket som er gyldig for alle mennesker til alle tider. Men Jesus presenterer seg som en slik evig sannhet i Joh 14,6: *Jeg er veien, sannheten og livet. Ingen kommer til Far ved meg.* Og i Joh 17 ber han slik: *Jeg har gitt dem ditt ord. (...) Hellige dem i sannheten, ditt ord er sannhet. (v.14 og 17)* Jesus slår her fast at Guds ord er sannhet. Bibelen er ikke en lærebok i naturvitenskap eller biologi, men har guddommelig autoritet innenfor alle områder som har med hvem Gud er å gjøre, hva han har gjort for å frelse oss, og hvordan han vil at vi skal leve våre liv.

Dersom Bibelen er innblåst av Gud og taler sannhet, er det logisk at den også har **autoritet** i våre liv. Når Skaperen selv taler, må skapningen lytte og bøye seg. Da er det ikke opp til den enkelte av oss hva vi vil ta til oss og hva vi vil avvise. Vi kalles som Jesu etterfølgere til å lytte og gå den veien han har vist oss i sitt ord.

Vi tror at Guds ords sannhet står over alle kulturer. Mange sier at vi i dag har større innsikt i mange forhold som de bibelske forfatterne ikke kjente til, og at vi derfor må nytolke tekstene i lys av vår samtid og kultur. Det er sant at de bibelske tekstene alltid må tolkes inn i enhver ny tid og kultur. Men en tolkning må alltid være tro mot det forfatteren av de bibelske skriftene opprinnelig har ment. Den kan ikke si det motsatte av det bibelteksten sier, for å tilpasse seg den kulturen vi lever i.

Sannheten er gyldig til alle tider og forandrer seg ikke, fordi Gud og Guds vilje ikke forandrer seg. Derfor handler bibelsyn og bibeltolkning om å forstå hva de bibelske forfatterne har ment og handle etter det.

Bibeltolkning - viktige tolkningsprinsipper

Vi må erkjenne at ingen av oss klarer å møte bibeltekstene med et nøytralt eller objektivt utgangspunkt. Vi farges av det vi har med oss i bagasjen og har lett for å se etter det vi vil se, og overse det som ikke passer med vår egen forståelse. Men det betyr ikke at det er opp til hver enkelt å legge det inn i teksten som en selv ønsker. Et viktig tolkningsprinsipp er å lete etter hva forfatteren av teksten opprinnelig har ment å si. Vi må lese bibeltekstene ut fra den tid og kontekst de ble skrevet i og hva som er forfatterens anliggende, og så spørre hva tekstene betyr for oss i dag.

Forskjellen mellom GT og NT

Evangeliske kirker har alltid hatt som utgangspunkt at vi må lese de uklare tekstene i Bibelen i lys av de klare, og se enkeltvers i lys av helheten i Bibelen. Bibelen selv forteller oss for eksempel at ikke alle tekster er like viktige. Bibelen har et sentrum som alt annet må forstås i lys av, og det er Jesus Kristus selv. Jesus selv leste GT slik: *Hadde dere trodd Moses, hadde dere også trodd meg. For det er meg han har skrevet om* (Joh 5,46). Jesus sier med andre ord at han selv er nøkkelen til å forstå de gamle skriftene.

Etter at Jesus kom, er en ny frelseshistorisk epoke startet. GT og NT står ikke i motsetning til hverandre, men representerer to tidsepoker i frelseshistorien. Den nye pakt med Jesus avløste den gamle pakt med dens bud og forskrifter. GTs mange bud regler gjelder derfor ikke lenger for oss som tror på Jesus. Bare den etiske veiledningen som gjentas og bekreftes i NT, er gyldig for oss.

Men det løser ikke alle problemer. Fortsatt diskuterer både teologer og lekfolk hva i NT som er forpliktende for oss i dag og hva som ikke er det. Alle forholder seg til noe i Bibelen som forpliktende og lar andre ting være uforpliktende. For eksempel spiser de fleste kristne blod, selv om det blir forbudt i GT, jf. 3 Mos 7,26 og også i Apg 21,25. Vi pålegger heller ikke kvinner å be med tildekket hode, selv om Paulus sa det. Hvordan kan vi avgjøre hva som er tidsbestemt og hva som er forpliktende for oss i dag?

Tekstens egen begrunnelse

Tekster må leses i sin sammenheng, og vi se hvordan forfatteren begrunner det han sier, hva som er hans anliggende. Det er viktig i all teksttolkning. Når det gjelder forbudet mot å spise blod eller påbudet om å bære hodetørkle, er argumentasjonen at de kristne ikke skulle støte jødene (ved å spise blod) eller hva som var god skikk og bruk i menigheten (å bruke hodetørkle). Ut fra begrunnelsen kan vi da slutte at dette er tidsbestemt og ikke nødvendigvis noe gjelder for oss i vår kultur i dag.

Når det gjelder spørsmål om seksuell atferd, pengegriskhet, løgn, fyll og andre forhold som angår vår etiske livsstil, så har Bibelen en helt annen begrunnelse og argumentasjon. Jesus sier:

Det som går ut fra mennesket, det gjør mennesket urent. For innenfra, fra menneskehjertet, kommer de onde tankene: hor, tyveri, mord, ekteskapsbrudd, pengejag, ondskap, svik, utskeielser, misunnelse, spott, hovmod, vettløshet. Alt dette onde kommer innenfra og gjør mennesket urent. (Mark 7, 20-23)

Her ser vi at Jesus henviser til de ti bud som noe som fortsatt er forpliktende for oss. Her er i Bibelen et samlebegrep for all form for seksuell aktivitet som skjer før eller utenfor ekteskapet. Jesus omtaler dette blant mange andre synder som ondt, som noe som bryter med Guds vilje og gjør mennesket urent.

Når Paulus tar opp de samme etiske temaene i 1. Korinterbrev, viser heller ikke han til skikk og bruk, men til at det er en fare for at vi kan bli satt utenfor Guds rike hvis vi fortsetter å leve slik og ikke omvender oss.

Vet dere ikke at de som gjør urett, ikke skal arve Guds rike? Ta ikke feil! Verken de som lever i hor, avgudsdyrkere, ekteskapsbrytere eller menn som ligger med menn eller lar seg bruke til dette, verken tyver, pengegriske, drukkenbolter, spottere eller ransmenn skal arve Guds rike. Slik var noen av dere en gang. Men nå er dere blitt vasket rene, dere er blitt helliget, ja, rettferdige for Gud i Herren Jesu Kristi navn og ved vår Guds Ånd. (1 Kor 6,9-11)

Det er med andre ord begrunnelsene som avgjør at denne etiske veiledningen er forpliktende for oss. En etisk livsstil som Jesus og apostlene viser til som brudd på Guds vilje og noe som fører oss bort fra Gud, er forpliktende for Guds menighet til alle tider.

RESSURSER

<https://bibleinoneyear.org/en/> En bibelapp som gir hjelp til å gå gjennom Bibelen på ett år, enten i en forkortet ungdomsversjon eller hele Bibelen.

Litteratur

Håversen, Jon Romuld og Hinderaker, Bjørn (red): *Grill en kristen. Om Bibelen*. Veritas forlag, 2020.

Peterson, Eugene H: *Lang lydighet, disippelliv i en øyeblikkskultur*. Luther Forlag, Oslo 2010

Søvik, Oddvar: *Følg meg. Om å være Jesu disippel i dag*. Proklamedia, 2020

Tveitereid, Knut: *En helt overkommelig Bibel*, Bibelselskapet, 2012

Tveitereid, Knut: *Jesus – overkommelig og ubegripelig*, Bibelselskapet, 2017

EPISODE 2 EN BEDRE HISTORIE (OM SEKSUALITET, EKTESKAP OG SINGELLIV)

OVERSIKT OVER UNDERVISNINGEN

Intro v/Anne Lin Bringaker Hynnekleiv

To grøfter: Asketen som prøver å undertrykke og unngå sex, og de som setter den grenseløse nytelsen i sentrum. Begge disse syn splitter kropp og sjel, som i kristen tanke hører sammen. Finnes det en mellomvei som anerkjenner at kropp og seksualitet og nytelse er noe godt, samtidig som den anerkjenner at sex trenger rammer for ikke å ødelegge?

En bedre historie – undervisning v/Alexis Lundh

- Seksualiteten angår hele oss og alle sider av livet, også forholdet vårt til Gud.
- Seksualitet er ikke en personlig rettighet for å oppnå egen behovstilfredsstillelse, men et uttrykk for at vi er skapt til fellesskap.
- Fordi seksualiteten går så dypt i oss, er den sårbar. Det er lett å såre andre og selv bli såret.
- Pornografien formidler et falskt bilde av sex og at menneskekroppen er en bruksgjenstand.

Her har vi som kristne en helt annen og bedre historie å komme med.

- Nytelse, lyst og begjær er oppfunnet av Skaperen, av en god Gud som vil oss vel.
- Vi lever i en verden som er preget av syndefallets konsekvenser. For å ta vare på oss i vår sårbarhet har Gud satt ekteskapet som rammen rundt det seksuelle samlivet.
- Vårt forhold til seksualitet er preget av hvilke tanker vi har om Gud og hvordan vi forholder oss til han som en god, kjærlig og omsorgsfull far.
- Sex handler om tilknytning. Kroppens hormonproduksjon bekrefter dette når den skiller ut hormoner som skaper lyst (dopamin), tillit og kjærlighet (oxytocin) og overgivelse og lojalitet (vasopressin).
- Sex uten tillit og en dypere opplevelse av samhörighet, vil ofte etterlate tomhet og vonde følelser.
- Gud har satt ekteskapet som den gode rammen rundt et samliv for å beskytte de to og eventuelle barn.

Hvorfor ekteskap og ikke samboerskap?

- Skapelsesberetningen sier: *Derfor skal mannen forlate sin far og sin mor og holde fast ved sin kvinne, og de to skal være en kropp.* (1 Mos 2,24)
- Et kristent syn understreker derfor at ekteskapet er
  - en offentlig forpliktelse mellom kvinne og mann (ikke bare et privat løfte)
  - sammenhengen hvor seksuelt samliv hører hjemme
  - en pakt som innebærer et livslangt troskapsløfte
  - en god sammenheng for at de to kan utvikle et samliv preget av trygghet, nærhet, respekt, gjensidighet og likeverd, frihet og forpliktelse og ta vare på eventuelle barn
- Som Jesu disipler er vi kalt til å følge Bibelens veiledning og leve i fellesskap med Gud.

Å leve som singel er et sterkt vitnesbyrd om trofasthet og at det finnes en større mening i livet enn sex. Vi kan leve et fullverdig liv som single, jf. Jesus og Paulus. Ingen av oss har en seksualitet som ikke er preget av egoisme og syndig begjær. Når vi har gjort valg som bryter med Guds vilje, er evangeliet en invitasjon til tilgivelse, oppreisning og en ny start. Se 1. Joh 1,9.

FORSLAG TIL SAMTALESPØRSMÅL

Velg hvilket spørsmål dere vil starte med og hvilke dere vil ta med. Det er ikke et mål å komme gjennom alle spørsmålene!

1. Hva stoppet dere opp ved i dagens samling? Var det noe som var vanskelig å forstå? Lærte dere noe nytt? Reagerte dere på noe?
2. Hva skiller det kristne synet på sex fra det vi møter i populærkultur og porno?
3. Hvordan kan vi snakke om det som er vanskelig, samtidig som vi holder fast på de bibelske idealene?
4. Hva forteller kroppen vår om Guds mening med sex?
5. Hva ble sagt om den bibelske begrunnelsen for ekteskapet? Hva tenker dere om ekteskap og samboerskap i lys av dette?
6. Hva i denne undervisningen tenker dere kan være til hjelp for dere i samtale med tenåringer om sex?
7. «Det bibelske synet på sex er gode nyheter for alle», sa Alexis. Hvorfor kan det av og til være vanskelig å tro på dette? Hva gjør det til gode nyheter?
8. Et Bibelspørsmål: Les 1 Kor 6,18-20 og samtale om hva det betyr at kroppen vår er et tempel for Den Hellige Ånd.

Forslag til en bønn å be: «Gode Far! Takk for at du har skapt oss på underfullt vis. Gi oss kraft og visdom til å ta gode valg for vår seksualitet. Hjelp oss å være en del av din bedre historie. Amen»

AKTUELLE PROBLEMSTILLINGER

Kommentar til Intro: En skjebnesvanger splittelse

I innledningen til denne episoden pekes det på at synet på sex opp gjennom historien har blitt slitt mellom to ytterpunkter: askese og grenseløs nytelse. Ulike filosofier har påvirket menneskers tankegang slik at kropp og sjel har blitt sett på som to atskilte deler som ikke henger sammen.

Kanskje «sjel» er et litt diffust begrep for noen? Da kan det være aktuelt å si noe om hva som menes med dette begrepet. I ulike filosofier og religioner blir ordet sjel brukt på ulike måter, men ofte viser det til den «ikke-fysiske» delen av mennesket, det vil si personligheten, evnen til å tenke, fornuften, følelsene, bevisstheten eller det som gjør mennesket levende (livsånden). I Bibelen henger kropp og sjel sammen, og kan ikke skilles i to separate deler. I 1 Mos 2,7 står det: *Da formet Herren Gud mennesket av støv fra jorden. Han blåste livspust i nesen på det, og mennesket ble en levende skapning.* Ordet som er oversatt med levende skapning kunne like godt vært oversatt med levende sjel, og det er en betegnelse på mennesket som helhet. I 1 Kor 15 diskuterer Paulus forholdet mellom kropp, sjel og ånd, og peker på at i skapelsen ble det «sådd en kropp som hadde sjel». 1 Kor 15,44. Når de dødes oppstandelse kommer, skal det som var dødelig bli forvandlet og det «står opp en åndelig kropp». Her ser vi at kroppen ikke skilles fra sjelen og ånden.

Sexnyteren som stadig er på jakt etter nye sex-eventyr, er opptatt av kroppen og det fysiske begjæret. Hvordan synliggjør det splittelsen mellom kropp og sjel? Hvor vanlig er det i ungdomsmiljøer å ha sex med en tilfeldig person de møter på byen en lørdagskveld? Noen har såkalte «knullevenner» som de ligger med jevnlig uten at de har et romantisk eller forpliktende forhold. Hva gjør det med oppfatningen av at sex kun handler om fysisk nytelse og seksuell tilfredsstillelse? Hva gjør det med splittelsen mellom kropp og sjel? Hvilken rolle spiller våre følelser, og at vi er skapt som en helhet med kropp, sjel og ånd? På hvilke måter har vi som kristne en bedre historie å komme med? Dette kan være noen aktuelle spørsmål å samtale om.

Hva er sex?

Et aktuelt tema som denne undervisningen prøver å si noe om, er hva sex er i et kristent perspektiv. Vår kultur er preget av en individualistisk tankegang, og det påvirker også oss kristne. I alle kanaler hører vi at sex handler om kropp, nytelse og tilfredsstillelse. Kropp og sjel splittes.

I bibelsk tankegang handler sex om fellesskap. Sex er det som skjer mellom to mennesker som frivillig og i respekt og kjærlighet nærmer seg hverandre fysisk og følelsesmessig og gir seg til hverandre. Det handler om to personer som møtes med hele seg, kropp, sjel og ånd, og knytter seg til hverandre. Om Adam står det i 1 Mos 4, 1: *Mannen var sammen med sin kvinne Eva, og hun ble med barn og fødte Kain.* Det hebraiske ordet som er oversatt med «var sammen med» er et hebraisk uttrykk som direkte oversatt betyr «å kjenne». (Nancy Pearsey: *Love Thy Body*, s.238) Adam kjente Eva står det ordrett, og det betyr ikke bare kroppslig, men en dyp personlig kjennskap på alle plan. Det er det samme hebraiske ordet som brukes i Salme 139, 1 *Herre du ransaker meg og kjenner meg.* (Bibelen 1978/85). I Hverdagsbibelen er det oversatt slik: Herre, du kjenner meg ut og inn.

Sex henger derfor sammen med en slik dyp personlig kjennskap og hengivenhet som omfatter både kropp, sjel og ånd – og der to mennesker møtes med hele seg. Dette står i direkte motsetning til den individualistiske tankegangen som reduserer sex til egen tilfredsstillelse, der den andre kun blir et middel til å oppnå nytelse, jf. Spørsmål 2 om hva som er motkulturelt med et kristent syn på sex. Ut

fra et kristent menneskesyn handler sex alltid om et «vi». Det handler om hvordan det seksuelle samlivet springer ut av gjensidig tillit, et følelsesmessig fellesskap og et aktivt frivillig valg.

Samtidig lever vi etter syndefallet. Hvordan har det virket inn på vår seksualitet? Syndefallet gjorde ikke mennesket og skaperverket ondt, men fallent. Alt er ikke lenger slik det var ment å være fra skapelsen av. Den ondes mål er å rive seksualiteten i stykker, ved å skille kropp og sjel og gjøre seksualiteten til et ensomt individualistisk prosjekt som handler om egen lyst. Derfor er det en del av vårt oppdrag å bidra til å føye sammen det som den onde har splittet og revet fra hverandre. Vi har et godt budskap å komme med når vi forkynner at sex er mer enn egen nytelse, og at den er skapt til å høre hjemme i en livgivende sammenheng der både kropp og sjel, fysisk og følelsesmessig intimitet, blir holdt sammen i rammen av livslang troskap og forpliktelse.

Når idealer og virkelighet kolliderer

De bibelske idealene er gode idealer som hjelper oss til å leve det livet vi er kalt til som kristne. Likevel er ikke idealer alt vi trenger. Vi trenger også hjelp til å forholde oss til virkeligheten slik den er, når idealer og virkelighet kolliderer. Dette er et viktig aspekt å få inn i samtalen.

Alle som er ærlig mot seg selv, vet at vi kommer til kort i forhold til de bibelske idealene. Ingen av oss har en seksualitet som er ikke er påvirket av syndefallet. Mange strever med en byrde av skyld og skam fordi de har gitt etter for seksuelle fristelser. Mange har ikke ventet med sex til de giftet seg, de har kanskje hatt flere seksualpartnere, har handlet i tråd med homofile impulser eller strever med pornoavhengighet. Kanskje de lurer på om de kan være kristne, når de har gått på så mange smeller.

Det er viktig å ha med inn i samtalen at Gud ikke møter oss der vi burde være, men der vi faktisk er i våre liv og i det vi strever med. Det kan være et poeng å trekke fram viktigheten av å snakke med en sjelesørger hvis en sliter med vonde følelser og erfaringer knyttet til sex, og at skyld og skam ofte slipper taket hvis det tas fram i lyset. Skriftemålet kan være en hjelp for noen til å starte på nytt. Noen kan også være påført en falsk skyldfølelse på bakgrunn av overgrepserfaringer, og de trenger hjelp til å sortere i hva dette handler om. Det kan derfor være fint å ha erfarne sjelesørgere til stede som det går an å ta kontakt med, eller henvise til noen slike samtalepartnere.

Forskjellen på ekteskap og samboerskap

Det finnes mange grunner i vår tid til at ungdom flytter sammen uten å gifte seg. Det er viktig å få til en ærlig og åpen samtale om dette uten at noen skal føle at bibelsteder blir tredd ned over hodet på dem. Mange er redd for forpliktelsen fordi de kommer fra skilsmissehjem og vet hvor vondt det er når skilsmisse skjer. Andre er samboere av praktiske og økonomiske hensyn. Det er viktig å lytte til den erfaringen ungdom har og samtidig hjelpe dem til å undersøke nærmere hva både Bibelen og statistikken sier. For samtidig som Bibelen peker på ekteskapet som den forpliktende rammen hvor seksuallivet hører hjemme, forteller også statistikken oss at ekteskapet er tryggere enn samboerskap hvis en ønsker å unngå skilsmisse.

I en [stortingsmelding fra 2004](#) står det følgende:

Regjeringen kan ikke være likegyldig til at det er tre til fire ganger større sjanse for at samboerbarn opplever samlivsbrudd enn barn i ekteskap. Ekteskapet representerer en forpliktelse som samboerskapet mangler, og erfaring viser at ekteskapet gir den beste og mest stabile ramme rundt

barns oppvekst. Vi må både våge å si hva som er det beste valget og forebygge samlivsbrudd uavhengig av samlivsform.

Selv om denne Stortingsmeldingen kom for noen år side, er det fortsatt tre til fire ganger flere samboerskap som går i oppløsning enn ekteskap.

Den store forskjellen mellom ekteskap og samboerskap, er at de to som gifter seg og gir hverandre et offentlig forpliktende løfte om livslang troskap. Dette løftet forplikter de to juridisk til gjensidig å ta vare på hverandre og eventuelle barn, og kan beskrives som en gjensidig ektepakt. Samboerforhold mangler en slik forpliktelse. Noen samboere har laget juridiske avtaler, der intensjonen er å regulere hva som skjer hvis partene flytter fra hverandre, gjerne økonomisk. En slik samboeravtale kan gjøre forholdet mellom partene mer avklart med tanke på et eventuelt brudd, men kan ikke erstatte ekteskapsløftets forpliktelse om å ta vare på hverandre i gode og onde dager inntil døden.

Det å flytte sammen er ofte en enkel løsning som skjer uten en grundig overveielse, og derfor er det også langt flere samboerskap som går i oppløsning, enn ekteskap. Statistisk materiale bekrefter at ekteskapet er det klart beste alternativet for å få et stabilt og varig samliv.

FORDYPNINGSTOFF

Hva sier Bibelen om sex og ekteskap?

Den kristne forståelsen av ekteskapet som en offentlig juridisk forpliktende ordning, bygger både på det gamle og det nye testamentet. I både det nye og det gamle testamentet trekkes skapelsesberetningen fram som den viktigste begrunnelsen for at Gud har satt ekteskapet som ramme rundt seksuelt samliv. Hvordan ekteskapet ble inngått, har variert opp gjennom historien, men det er tydelig i både GT og NT at ekteskapet var en offentlig ordning i samfunnet. Det var ikke bare en personlig avtale mellom de to, men en ordning som angikk hele slekten og samfunnet ellers.

På Jesu tid var forlovelse en juridisk bindende ordning, som krevde skilsmisse for å oppløses. Partene hadde likevel ikke sex før bryllupet, en anså at sex bare hørte hjemme i ekteskapet. Det ser vi både av Maria og Josefs reaksjon når Maria blir gravid. Maria bekrefter overfor engelen at hun ikke hadde vært sammen med Josef seksuelt. Josefs umiddelbare reaksjon er at Maria må ha vært sammen med en annen mann, og han vil skille seg fra henne i stillhet. Se Matt 1,18ff.

Jesus viser til skapelsesberetningen som grunnlaget for undervisningen om ekteskap og skilsmisse i Matt 19. Paulus viser til ekteskapet som den eneste gyldige rammen for sex i 1 Kor 7,2 og 8-9.

Paulus viser til både skapelsesberetningen og det 6.bud (2 Mos 20,14 og 5 Mos 5,18) når han advarer menigheten i Korint mot å drive hor, se 1 Kor 6,16. Hor blir brukt mer enn 25 ganger i NT om sex utenfor ekteskapet og alltid i betydningen av noe som strider mot Guds vilje.

Menigheten i Tessalonika blir i 1 Tess 4,3-8 formant til ikke å leve som hedningene på det seksuelle området, men til å «vinne seg sin egen hustru i hellighet og ære, ikke i sanselig begjær, de kjenner jo ikke Gud.» Kristne er altså kalt til å virkeliggjøre Guds rikes etikk og leve annerledes enn verden omkring dem på dette området. Ekteskapet løftes fram som en viktig ordning som Gud selv står bak, jf. Hebr 13,4.

I 1 Kor 7,9 oppfordrer Paulus de som ikke kan leve avholdende til å gifte seg. Det er ikke et aktuelt alternativ noe sted i Bibelen å bare leve sammen uten å inngå et offentlig forpliktende ekteskap.

RESSURSER

Lars Olav GjØra: Bibelens samlivsetikk (del 1): Ekteskapet.

<https://www.youtube.com/watch?v=OT2HEaqnb-8>

Damaris skole. Fagseminar om kjØnn og sex i et kristent perspektiv: <https://damaris-skole-grs.no/fagseminar-om-kjonn-og-seksualitet-i-kristent-perspektiv-for-laerere-i-ungdomsskolen/>

Bergitte Viste: *Hva er den seksuelle revolusjonens kostnader og hva lengter vi egentlig etter?*

<https://heltfri.net/video/den-seksuelle-revolusjonens-kostnader-2/> Et foredrag fra

Veritaskonferansen 2020.

<https://guttogjente.no/> En ressurs til å snakke om sex med tenåringer, eller en nettside de kan lese selv.

Litteratur

Bibel 2011, Det norske Bibelselskap (Når Bibelen siteres i denne serien, brukes *Bibel 2011*, hvis ikke annet er uttrykkelig oppgitt.

Eidsinger, Oluf, Ewert, Per og Therése og Julia Wellstam: *Gutt og jente. En bok om sex, forhold og identitet*. Svenska Evangeliska Alliansen, 2021.

Gustavsson, Stefan: *Nakne uten skam. Om den seksuelle revolusjonen og et revolusjonært syn på sex*. Veritas forlag, 2021.

Harrison, Glynn, *A Better Story. God, Sex & Human Flourishing*, Inter Varsity Press, 2017

Pearsey, Nancy R., *Love Thy Body, Answering hard Questions about Life and Sexuality*. SD Books

Sørensen, Sten & Ebbe, Waldemar, Jarle: *Hverdagsbibelen Pluss*, Hermon Forlag, 2018

EPISODE 3 KJØNN OG IDENTITET

OVERSIKT OVER UNDERVISNINGEN

Dette kan om ønskelig kopieres opp og deles ut til deltakerne som en oversikt/oppsummering.

Intro v/Vegard Tennebø

- Er alt opp til meg når det gjelder å bestemme hvem jeg er, til og med hvilket kjønn jeg er? Eller finnes det en objektiv virkelighet utenfor meg som kan guide meg i dette?
- Mange sier i dag at kjønn handler om hva du *føler*, ikke hva kroppen forteller om hvilket kjønn du har. Antall tenåringer som ønsker å skifte kjønn har økt sterkt siden 2012.
- Men følelser forandres jo gjennom livet, og er det nødvendigvis slik at det er kroppen og ikke følelsene som skal forandres når kropp og følelser ikke stemmer?

Undervisning v/Alexis Lundh

- Skapelsesberetningen i Bibelen forteller at vi er skapt i Guds bilde, som kvinne og mann. Jesus bekreftet dette i Matt 19.
- Vi er skapt og villet av en god Gud som har en mening med livet vårt.
- Ut fra kristen tanke er kroppen noe positivt, og det er som en helhet av kropp, sjel og ånd at vi er skapt til fellesskap med Gud og hverandre.
- Gud har skapt kvinne- og mannskroppen for at de skal utfylle hverandre og kunne bli opphav til nytt liv.
- Vårt kjønn er forutbestemt av Gud fra «han vevde oss i mors liv», Salme 139. Vi er ikke kjønnsnøytrale individer.
- Istedenfor å søke innover i oss selv, må vi søke oppover mot Gud og utover mot andre mennesker for å finne oss selv.
- Trange kjønnsroller kan bidra til å øke kjønnsdysfori og skape forvirring. Det er viktig å utvide mulighetsrommet for hvordan en kan være jente og gutt, kvinne og mann.
- Noen strever med det som kalles kjønnsdysfori, ubehag knyttet til eget kjønn. Mens samfunnets svar er at du er fri til å bestemme ditt eget kjønn, sier Bibelen at vår identitet er knyttet til at vi er skapt og elsket av en Gud som er god. Vi er Guds barn.
- Det er ingen enkle svar som tar bort smerten for den som strever med kjønnsdysfori, men vi har et sted å gå med smerten.
- Vi må møte mennesker som strever med kjønnsdysfori med respekt og omsorg, lytte til deres smerte og gå sammen med dem i deres prosesser i det kristne fellesskapet.

FORSLAG TIL SAMTALESPØRSMÅL

Velg hvilket spørsmål dere vil starte med og hvilke dere vil ta med. Det er ikke et mål å komme gjennom alle spørsmålene!

1. Hva stoppet dere opp ved i dagens samling? Var det noe som var vanskelig å forstå? Lærte dere noe nytt? Reagerte dere på noe?
2. Biologisk sett finnes det bare to kjønn. Hvorfor snakkes det da i mange sammenhenger om kjønns mangfold? Hvordan skal vi forholde oss til og møte påstanden om kjønns mangfold?
3. Hvorfor tror dere at det er stadig flere tenåringer strever med sin kjønnsidentitet og ønsker å endre kjønn? Hvordan vil dere møte en tenåring som forteller at hun (eller han) strever med dette?
4. Snakk sammen om de bibelske perspektivene som ble tatt fram i undervisningen. Hvordan kan disse perspektivene være til hjelp for å forstå oss selv og hjelpe andre som opplever dette med kjønnsidentitet vanskelig?
5. Hva er med på å forme og prege vårt bilde av hvem vi er? Hvordan kan vi speile oss i Skaperens blikk, som Alexis uttrykte det?
6. Hvordan opplever dere forventningene knyttet til det å være jente og gutt/kvinne og mann i deres miljø? Hva kan vi gjøre for å utvide det tradisjonelle kjønnsrollemønsteret slik at flere kan føle seg akseptert som den de er?
7. Hva tenker dere at det er viktig å snakke om i kristne ungdomsmiljøer når det gjelder kropp, kroppsidealer, kjønnsroller og ubehag knyttet til eget kjønn?
8. Et Bibelspørsmål: Les Salme 139, 13-17. Hva sier disse versene om Guds tanker om oss og om vårt kjønn?

Forslag til en bønn å be: «Gode far, takk for at du har vevd meg sammen i mors liv til å være den jeg er. Hjelp meg å kjenne dine tanker og være fornøyd med det originale kunstverket «meg». Amen»

AKTUELLE PROBLEMSTILLINGER

Forskjellen på kjønn og kjønnsidentitet

Denne episoden handler om mennesker som opplever det som kalles kjønnsdysfori, sterkt ubehag knyttet til sitt biologiske kjønn. Mange opplever dette så vanskelig at de tyr til selvskading og annen destruktiv atferd for å døyve smerten. Noen har andre psykologiske utfordringer i tillegg til kjønnsdysfori. Derfor kan vi aldri snakke om dette bare som en sak eller en ideologi, selv om vi skal være klar over at det også foregår en ideologisk kamp i samfunnet knyttet til kjønn. Men det er viktig å huske at det alltid handler om mennesker som er dypt elsket av Gud og som vi skal inkludere i Guds menighet. «*Our truth will not be heard until our grace is felt, because the greatest apologetic for truth is love*». (Preston Sprinkle: *Embodied*, s.221)

Kjønn og kjønnsidentitet blandes ofte sammen i måten dette snakkes om i barnehage og skole, i samfunnsdebatten og i den ideologien vi møter i forbindelse med Pride. Det er derfor viktig å være bevisst på forskjellen og få det tydelig fram i forbindelse med spørsmål 2.

Biologisk sett finnes det bare to kjønn, kvinne og mann. Det er et vitenskapelig og udiskutabelt faktum, basert på de to kjønnenes roller i reproduksjonsprosessen. Kvinne og mann har ulike ytre og indre kjønnsorganer basert på denne reproduksjonsprosessen, og ulik mengde hormonnivå (østrogen og testosteron) som påvirker de ytre kjønnskarakteristika. Genetisk skilles kvinne fra mann ved at alle celler i kvinnekroppen har xx-kromosomer, mens mannskroppen består av celler med xy-kromosomer. De to kjønnene til sammen kan bli opphav til et nytt menneske ved at en eggcelle og en sædcelle smelter sammen.

At det bare finnes to biologiske kjønn, er på bakgrunn av dette et vitenskapelig faktum. Likevel skriver [Foreningen Fri](#) på sin hjemmeside at «Det finnes et mangfold av kjønn». Kjønn blir da brukt i betydningen kjønnsidentitet, og det blir bevisst brukt for å åpne opp for en tanke om at kjønn ikke er en fast naturgitt størrelse, men et valg og noe som kan endres. En slik tankegang kan lett skape forvirring, ikke minst hos barn.

Kjønnsidentitet handler om hvilket kjønn et menneske føler seg som. Det handler om den psykologiske siden, den enkeltes indre opplevelse av sitt kjønn. Kjønnsidentiteten stemmer for de fleste overens med det biologiske kjønn, men vi ser en økning i samfunnet av mennesker, særlig unge tenåringer, som opplever en motsetning mellom biologisk kjønn og det kjønn de føler seg som.

Kjønnsidentitet kan beskrives som den enkeltes opplevelse å være kvinne eller mann, begge eller ingen av delene. (Preston Sprinkle: *Embodied*, s.45) Det finnes et uendelig antall mulige variasjoner når det gjelder kjønnsidentiteter og kjønnsuttrykk, ut fra menneskers opplevelser.

Det ideologiske spørsmålet som ligger under, er hva som skal veie tyngst når det gjelder å definere et menneske som enten kvinne eller mann. Er det menneskets biologiske kjønn, eller er det menneskets indre opplevelse av hvilket kjønn det er, som er avgjørende? (Mer om dette under Kjønn som ideologisk kamp)

Sett fra et kristent ståsted, er mennesket skapt i Guds bilde som kvinne og mann. Løsningen ut fra et kristent perspektiv er ikke å anbefale kjønnskorrigerende eller kjønnsbekreftende behandling, men å holde fast på det bibelske perspektivet, samtidig som vi gir mennesker kjærlighet og tid og rom til å gå sine prosesser og støtte i de kampene de går gjennom.

Utfordringer knyttet til navn, pronomen og felles rom

Mange er usikre og lurer på hvordan de skal tiltale transpersoner som ønsker å bli behandlet og tiltalt som det kjønn de identifiserer seg som. De har kanskje tatt et nytt navn og ønsker at dette brukes. Hvordan skal vi forholde oss til det?

Noen velger å holde på det gamle navnet og omtale personen i tråd med det biologiske kjønn vedkommende har, mens andre velger å bruke det nye navnet og pronomenet vedkommende har valgt. Det finnes gode argumenter for begge deler. Uansett hva vi lander på, er det avgjørende at vi forsøker å forstå den personen vi skal forholde oss til og opptrer på en respektfull måte. Det må være et viktig mål at de skal kjenne at vi møter dem med kjærlighet.

For de som står nær mennesker som vil skifte kjønn eller har skiftet kjønn, f.eks. foreldre, søsken og nære venner, er dette spørsmålet spesielt følsomt. De har kjent personen som jente eller gutt i mange år, og kan oppleve situasjonen veldig smertefull. Argumentet for de som ikke vil bruke nytt navn og pronomen, er ofte at de opplever det som løgn å kalle en «hun» for en «han» eller motsatt. Det er ikke i tråd med sannheten å bruke et pronomen som ikke matcher personens biologiske kjønn. Hen oppleves også for mange som et pronomen med sterke ideologiske overtoner. Ved å bruke et navn og pronomen som ikke stemmer med biologisk kjønn, opplever de at de bekrefter at kjønn er flytende og bidrar til å forsterke den forvirringen og påvirkningen som sårbare personer ofte er utsatt for.

Andre mener at det å bruke det navnet og pronomenet personen ønsker å bli tiltalt som, er en måte å vise høflighet på. En trenger ikke å dele alle personens oppfatninger om kjønn for å gjøre det. Det er en måte å vise respekt (ikke aksept) på. De vil mene at det ikke er løgn å bruke et nytt pronomen, fordi de ikke henviser til personens biologiske kjønn, men til personens opplevde kjønn, kjønnsidentitet. Deres argument vil være at dette er nødvendig for å bygge en relasjon til vedkommende, kanskje med håp om å hjelpe personen på sikt til å kunne identifisere seg med sitt biologiske kjønn.

Uansett hva vi velger, er det mest avgjørende å lytte, prøve å forstå og finne en måte å kommunisere på som bekrefter at vi ser på den andre som en verdifull person som vi ønsker å vise respekt. For noen kan det å bli identifisert som sitt biologiske kjønn være en trigger, som kan føre til selvskading eller annen destruktiv atferd. Det å lytte og vise omsorg og kjærlighet må derfor alltid være viktigst.

Et annet spørsmål er om et barn eller en tenåring som biologisk sett er gutt, men som identifiserer seg som jente, skal bo på rom med gutter eller jenter på leir (og motsatt)? Det er viktig å snakke med den det gjelder og evt. foreldrene, for å høre hvilke behov de har og hva de eventuelt er redd for. Sørg for at de opplever seg sett og let etter løsninger. Vi tror ikke det er en god ide at vedkommende plasseres på rom sammen med barn/tenåringer av motsatt biologisk kjønn. Det vil mest sannsynlig vekke reaksjoner hos de andre på rommet, som vi også har et ansvar for å ivareta. Kanskje går det an at de kan bo på rom med to ledere og at det kan oppleves enklere? Eller kanskje kan de bo hjemme, mot at leiren sørger for at noen kan kjøre dem hjem om kvelden og hente dem om morgenen? Det viktigste er å vise at du ønsker å komme dem i møte og bryr deg om deres behov. (Se Preston Sprinkle: *Embodied*, s.199-220).

FORDYPNINGSTOFF

Kjønn som ideologisk kamp

Kjønn framstilles i samfunnet i dag som et valg. Da skjer det en sammenblanding av biologisk kjønn og kjønnsidentitet, som skaper forvirring.

Når kjendislegen Kaveh Rashidi skriver i et innlegg på i Aftenposten at «*kjønn* ditt er det bare du selv som kan vite» (Aftenpostens nettside 20.juni 2020: *Menn, kvinner og alt imellom*), så skjer det en slik sammenblanding. Kjønn framstilles som et spekter, der kvinne og mann er ytterpunktene på spekteret. Men det finnes ikke et spekter av biologiske kjønn, bare av kjønnsidentiteter.

Det store ideologiske spørsmålet som ligger under i denne debatten er: Hva avgjør om et menneske er kvinne eller mann? Er det det biologiske kjønn eller det kjønn et menneske opplever seg som? Dette henger sammen med hvilket syn vi har på mennesket og hva som er «det egentlige» og «mest grunnleggende» ved et menneskes identitet. Er det kropp eller psyke som er viktigst og som skal være bestemmende? Er det noe utenfor oss som vi skal forholde oss til som forpliktende veiledning?

En radikal kjønnsteori har fått stor innflytelse i samfunnet og påvirker både barnehagen og skolens undervisning om kjønn og deler av helsevesenets veiledning. Den viktigste påvirkningsagenten er foreningen FRI, som er en interesseorganisasjon for mennesker som identifiserer seg som LHBTQ+. I en lærerveiledning fra Foreningen Fri til naturfag 5-7 trinn står det for eksempel: *Bevisstgjør elevene på at kropp og kjønn er to forskjellige ting. Fortell gjerne elevene at ikke alle er jenter eller gutter og at setningen «Gutter, jenter og andre kjønn» gjerne kan brukes* (Kilde: [Rosa kompetanse, naturfag 5-7 trinn.](#))

Foreningen FRI har en egen fagavdeling for såkalt Rosa kompetanse, som tilbyr undervisning og rådgiving om kjønn- og seksualitetsmangfold både til barnehager, skoler, barnevern, helsevesenet og justissektoren. Rosa kompetanse for helsevesenet er statlig finansiert av helsedirektoratet. Foreningen Fris syn på kjønn og seksualitet har dermed fått stor utbredelse og påvirkning.

Resultatet av en slik radikal kjønnsteori er at den naturlige sammenhengen mellom kvinne og mann i en heteroseksuell relasjon som utgangspunkt for seksuelt samliv og familieliv avvises som en historisk betinget og konstruert forestilling. Den kan og bør kritiseres og dekonstrueres, sies det, og ikke tillegges noen form for allmenn gyldighet. På denne bakgrunn kan mennesket fritt ta i bruk flere måter å være kjønn på, der alle er like gyldige og ingen praksis må diskrimineres. Dette fører til at familiemønsteret i samfunnet endres. Hvilket kjønn et barns foreldre har, er uinteressant og den tradisjonelle familien som består av mor, far og barn, skal ikke ha noen forrang i samfunnet. (Se innlegg av Bernt T. Oftestad i Dagen 6.2.2017)

Ut fra denne tankegangen er det menneskets psykiske opplevelse av sitt eget kjønn som avgjør hvilket kjønn det skal regnes som. De som arbeider for å utbre denne ideologien argumenterer med at alle minoriteter på denne måten inkluderes og får samme rettigheter og verdi. Transpersoner må anerkjennes og likestilles med andre, og da betyr det at ingen må stå i noen form for særstilling, sies det. Heteroseksualitet må derfor ikke ses på som det naturlige og selvsagte. Denne tenkningen bygger på skeiv teori. De som ønsker å sette ser mer inn i hva som menes med skeiv teori, kan lese mer om det her: [skeiv teori – Store norske leksikon \(snl.no\)](#).

Spørsmålet er om det er nødvendig og riktig å endre hele samfunnets måte å tenke om kjønn og familieliv på, for at en liten gruppe som strever med kjønnsdysfori skal oppleve seg inkludert? Vi må kunne respektere alle menneskers rett til å ta valg for sitt eget liv, samtidig som vi holder fast på at Gud har skapt to biologiske kjønn, og at det ligger en guddommelig mening bak naturens orden. Følgene av endringen i samfunnets måte å snakke om kjønn på, innebærer også at alle barn som vokser opp blir påført en usikkerhet knyttet til sitt kjønn og blir utsatt for forvirring og valg som de burde slippe å forholde seg til. Om en ønsker å vite mer om hva barn lærer på skolen om kjønn, kan lese mer her: www.skeivteori.no

Trans og kjønnskorrigerende behandling

Trans er en paraplybetegnelse for mange forskjellige kjønnsidentiteter som har det til felles at de handler om mennesker som sliter med forholdet til sitt biologiske kjønn eller ikke identifiserer seg med det biologiske kjønn de ble født med. De som kaller seg trans, kan tenke ulikt om hva det innebærer. For noen betyr det en opplevelse av kjønnsdysfori, at de i større eller mindre grad føler ubehag knyttet til sitt biologiske kjønn. For andre er det en betegnelse på noe de anser seg å være, de identifiserer seg kanskje som det motsatte av sitt biologiske kjønn, eller verken som kvinne eller mann (ikke binær). En transmann er en biologisk kvinne som har identitet som mann. En transkvinne er det motsatte, en mann som ser på seg selv og opptrer som kvinne. Født i feil kropp, er et uttrykk som ofte brukes i denne sammenhengen. Noen snakker også om det kjønn «du ble tildelt eller fikk ved fødselen», noe som gir et inntrykk av at kjønn blir tilfeldig utdelt når et barn blir født. Det er selvsagt ikke er i tråd med biologiske fakta.

Transisjon (overgang) er en betegnelse som blir brukt om den prosessen som mange personer med kjønnsdysfori går gjennom for å «skifte kjønn» eller få kjønnskorrigerende eller kjønnsbekreftende behandling. Denne prosessen kan skje på tre måter: Sosialt, hormonelt og kirurgisk.

Sosialt kjønnskifte handler om en person som tar et nytt navn, bruker et nytt pronomen, kler seg og opptrer som det kjønn vedkommende identifiserer seg som, og kanskje også skifter juridisk kjønn. Dette krever ingen behandling, og alle over 16 år kan søke skattekontoret om å endre kjønn. Hvis barn mellom 6 og 16 år skal endre juridisk kjønn, kreves det samtykke fra begge foreldrene, i noen tilfeller er det nok med samtykke fra bare en forelder (Se www.helsenorge.no: [Endring av juridisk kjønn](#))

Hormonell transisjon handler om hormonell behandling. En som vil gjennomgå et kjønnskifte fra mann til kvinne, vil ta store doser av østrogen, og motsatt vil en kvinne som ønsker å bli mann, ta store doser av testosteron.

Kirurgisk behandling er siste steget som kan tas i en slik prosess. For menn vil en kirurgisk behandling kunne innebære å erstatte penis med en konstruksjon av en vulva og vagina og operere inn brystimplantater. For en kvinne vil det innebære å fjerne brystene og i noen tilfeller også konstruere en penis.

Slett ikke alle transpersoner ønsker å gjennomgå en medisinsk hormonell eller kirurgisk behandling. For å kunne gå gjennom disse behandlingsprosessene, må det foreligge en medisinsk diagnose om kjønnsinkongruens, det vil si at det er uoverensstemmelse mellom opplevd kjønnsidentitet og biologisk kjønn. Før slik behandling må en også ha gjennomgått en medisinsk utredningsprosess.

Mye av debatten i samfunnet går på hvor tidlig en skal kunne få hormonell og kirurgisk behandling og hva som skal til for at en skal kunne få det. Er det f.eks. riktig å gi barn med kjønnsdysfori pubertetsblokkere som utsetter puberteten? Etter hvert som flere som har gått gjennom hormonell og kirurgisk behandling har stått fram i media og sagt at de angrer, er det flere fagfolk som er kritiske til en utvikling der unge tenåringer får satt i gang slike prosesser.

Noe av kritikken handler også om at hormonell og kirurgisk behandling er en inngripende og til en viss grad irreversibel behandling som fratrar et menneske evnen til fertilitet og gjør at det må gå på medisiner resten av livet.

Fra et kristent ståsted går kritikken mot kjønnskorrigerende behandling på at det innebærer å endre på Guds skaperverk og den meningen som ligger i at vi er skapt som en helhet av kropp, sjel og ånd.

Interseksstilstander blir ofte brukt som et argument for at det finnes mer enn to kjønn. Mange tror at intersex er mennesker som medisinsk verken er jente eller gutt fra fødselen av. Men ved de fleste interseksstilstander er det uproblematisk å avgjøre hvilket biologisk kjønn personen har. I noen få tilfeller kan det være uklart, og noen få kan være født med både xx og xy kromosomer. Det betyr ikke at disse tilstandene bekrefter at det finnes et tredje kjønn, men at det finnes noen som er en blanding av begge kjønn. (Preston Sprinkle: *Embodied*, s.122)

Intersex omfatter en rekke helt ulike tilstander, hvor det er atypiske trekk knyttet til en persons kjønnskromosomer, reproduktive organer eller anatomisk kjønn. Avhengig av definisjon, anses forekomsten å være et sted mellom 0,022 og 1,7% i en befolkning. (Preston Sprinkle: *Embodied*, s.118) I Norge fødes det mellom 5 og 15 barn årlig med en intersex-tilstand. ([www.helsenorge.no: Uavklart kjønn ved fødsel](http://www.helsenorge.no/Uavklart_kjonn_ved_foedsel))

Hva sier Bibelen om kjønn?

(Mye av innholdet i dette avsnittet er hentet fra Preston Sprinkle: *Embodied*, s. 63-77)

Vi er skapt i Guds bilde som kvinne og mann, 1 Mos 1,27. Det innebærer at vi gjennom våre fysiske kropper er bærere av Guds bilde. Gjennom våre kropper gjør vi den usynlige Gud synlig i verden. At det i 1 Mosebok 1 er snakk om kvinne og mann som biologisk kjønn, kommer til uttrykk ved at Gud i v.27 gir menneskene i oppdrag å være fruktbare og få barn.

Kroppen blir i Bibelen ansett som hellig og som et sted hvor Gud tar bolig. Det ser vi allerede spor av i 1 Mos 2, hvor Gud skaper kvinnen av mannens ribben. Det hebraiske ordet for ribben, tsela, refererer overalt ellers i GT til del av en hellig arkitektur, et siderom i tempelet. Ordet har derfor en sekundær betydning som hellig rom, et sted hvor Gud er til stede. Dette videreføres i NT, hvor Paulus sier at kroppen er et tempel for Den hellige ånd, jf. 1 Kor 6,19-20. Kropp og personlighet henger tett sammen og kan ut fra en bibelsk forståelse ikke skilles.

Hva vi gjør med våre kropper, er derfor ikke etisk nøytralt. I Rom 6, 13 står det at vi skal stille oss selv til tjeneste for Gud, og i Rom 12,1 står det at vi skal bære kroppen fram for Gud som et hellig offer. Vi kan ikke skille «den egentlige jeg» fra vårt «kroppslige jeg». Vi skal også oppstå som fysiske kropper i oppstandelsen, slik Jesus gjorde. Jesus framstod som en fysisk mann også etter oppstandelsen, disiplene kjente ham igjen. Slik skal også våre dødelige kropper bli reist opp til nytt liv, Rom 8,11.

RESSURSER

Foredrag av Erik Steenhoff: <https://damaris-skole-grs.no/til-mann-og-kvinne-skapte-han-dem-et-kristent-svar-pa-den-nye-kjonnsideologien/>

Spørsmål om svar til ungdom om kjønn og kjønnsidentitet på ressursiden Gutt og jente: <https://www.guttogjente.no/sporsmal-og-svar/hva-sier-bibelen-om-bytte-kjonn/>

www.skeivteori.no – Nettsted med grundig dokumentasjon på skeiv teori i grunnskolens lærebøker.

Foredrag om kjønn og seksualitet av Oluf Edsinger på Veritaskonferansen 2022 og KFFs skolelederkonferanse i 2021, samt annet materiell fra Damaris skole: <https://damaris-skole-grs.no/tag/olof-edsinger/>

Litteratur

Eidsinger, Olof & Baker Ray (red): *Bekänna färg. Kyrka og hbtq i en regnbågsfärgad värld*. En antologi. Apologia Förlag, 2019

Eidsinger, Olof, *Når minoriteten tar majoriteten som gissel. Om identitet og seksualitet i en skeiv tid*. Proklamedia, 2021.

Pearsey, Nancy R., *Love Thy Body, Answering hard Questions about Life and Sexuality*. SD Books

Sprinkle, Preston: *Embodied. Transgender Identities, the Church, What the Bible has to say*. David C Cook, 2021, USA.

EPISODE 4 HOMOFILT SAMLIV

OVERSIKT OVER UNDERVISNINGEN

Intro v/Vegard Tennebø

- Hva er det viktigste som definerer vår identitet? Hvilken rolle spiller seksualiteten for vår identitet og verdi som menneske?
- Er det noe galt med oss hvis vi legger bånd på sider ved vår seksualitet?
- Som kristne går vår identitet dypere enn til våre seksuelle følelser, den bygger på at vi alle er skapt og elsket av en Gud som var villig til å gå i døden for oss.

Undervisning v/Alexis Lundh

- Utgangspunktet for å snakke om homofilt samliv er at Jesus er vår Herre, også på det seksuelle området. Vi kan ikke uten videre stole på hva hjertet vårt sier.
- Rom 12, 1. Vi er kalt til å ære Gud med vår kropp og seksualitet. Da blir det viktig å spørre hva som er Guds vilje på dette området.
- Det er ikke uvanlig i tenårene å ha seksuelle følelser som går i ulike retninger, det betyr ikke at en nødvendigvis er bifil, homofil eller lesbisk.
- Vi må skape trygge rom i våre kristne fellesskap der det går an å snakke om seksualitet.
- To viktige temaer: Hvordan forstå og forholde oss til bibeltekstene om homofili og hvordan møte homofile på en god måte slik at de føler at de hører til i det kristne fellesskapet.
- Vi må ta utgangspunkt i skapelsen: Alle mennesker er skapt i Guds bilde, elsket og villet av ham, og har samme høye verdi, uavhengig av hvilke seksuelle følelser vi har.
- Gud skapte kvinne og mann til å utfylle hverandre, og det seksuelle samlivet hører hjemme i ekteskapsrelasjonen mellom kvinne og mann.
- Ekteskapet mellom kvinne og mann går som en rød tråd fra skapelsen og gjennom alle Bibelens 66 bøker. Paulus bruker ekteskapet mellom kvinne og mann som et bilde på forholdet mellom Kristus og menigheten.
- Alle tekster som eksplisitt omtaler seksualitet og samliv, forutsetter at rammen er ekteskapet mellom kvinne og mann. Ekteskapet kan dermed ikke være mellom to av samme kjønn.
- Alle bibelsteder som omtaler homofilt samliv, omtaler det som noe som er i strid med Guds vilje, jf. Rom 1,27ff.
- Det diskuteres i kirken om disse bibelstedene rammer trofaste homofile forhold. Paulus avviser imidlertid homofile handlinger på prinsipielt grunnlag på bakgrunn av skaperordningen.
- Dette er ikke bare «en sak», det handler om mennesker vi er glad i og har relasjoner til.
- Bibelen viser til at det å leve som singel er alternativet dersom en ikke kan eller vil gifte seg. Det er viktig å skape kristne fellesskap som kan være en støtte for de som kjenner disse utfordringene på kroppen.
- Det kristne fellesskapet er ment å skulle være et familiefellesskap hvor vi tar vare på hverandre, jf. Matt 12,50.
- Vi er alle kalt til å ta vårt kors opp og følge Jesus, og også å bære hverandres byrder.
- Vår dypeste identitet er forankret i at Gud kaller oss sine barn, venner og medarbeidere.

FORSLAG TIL SAMTALESPØRSMÅL

Velg hvilket spørsmål dere vil starte med og hvilke dere vil ta med. Det er ikke et mål å komme gjennom alle spørsmålene!

1. Hva stoppet dere opp ved i dagens samling? Var det noe som var vanskelig å forstå? Lærte dere noe nytt? Reagerte dere på noe?
2. «Vi kan ikke uten videre stole på at våre lengsler og begjær er i tråd med Guds mening for våre liv, selv om vi føler det slik», sier Alexis. Hva tenker dere om dette utsagnet og hva det innebærer?
3. I undervisningen tas det fram bibelske begrunnelser for at ekteskapet/seksuelt samliv er skapt for å være mellom mann og kvinne og ikke mellom to av samme kjønn. Hva tenker dere om dette?
4. Hvordan kan vi bygge fellesskap som gir mulighet til å bygge relasjoner og oppleve tilhørighet, uavhengig av sivil stand, seksuell orientering og familiesituasjon?
5. Hva er viktig for at mennesker med en homofil orientering skal finne sin plass i deres kristne fellesskap? Hvordan tror dere at dere selv ville ha ønsket å bli møtt som homofil?
6. Hvordan kan vi på en god måte møte mennesker som forteller om noe de opplever vanskelig? Hvordan vil dere møte en tenåring som forteller at han/hun tror han/hun er homofil?
7. Et bibelspørsmål: Les Rom 12,1-2. Hva betyr dette verset, sett i relasjon til temaet om homoseksualitet og seksualitet generelt?

Forslag til en bønn å be: «Hellig Ånd, takk for at du alltid er nær oss og viser oss vei. Fyll oss på nytt og på nytt. Vi trenger deg for å leve som etterfølgere av Jesus her på jorden. Amen»

AKTUELLE PROBLEMSTILLINGER

Homofil, skeiv – en begrepsavklaring

Seksualitet er en komplisert og sammensatt drift i menneskelivet, enten vi snakker om heteroseksualitet, homoseksualitet eller andre former for seksualitet. Seksualiteten kan endre seg gjennom livet, gi ulike impulser og formes av erfaring og påvirkning. Når vi bruker begrepet homofile, kan en lett få inntrykk av at det da for alle dreier seg om en endelig fastlagt og uforanderlig legning. Selv om noen kan oppleve det slik, er det ikke uvanlig å se på seksualitet som noe som formes i et dynamisk samspill mellom biologiske, psykologiske, sosiale, åndelige og kulturelle faktorer. Seksualiteten kan derfor av og til endre både styrke og retning. Derfor bruker mange heller ordet homofil orientering enn homofil legning, fordi orientering er et åpnere ord. [Foreningen Fri](#) skriver: *'Orientering' oppfattes som et åpnere begrep som rommer større variasjon og at 'orienteringen' kan endres underveis.*

Det er den enkeltes egen opplevelse som må være definerende for hvordan en vil omtale seg selv. Men det kan være nyttig å vite at det i et faglig perspektiv er vanlig å se på seksualiteten i et spekter fra entydig heteroseksuell til entydig homoseksuell, og at det mellom der er ulike grader, former og forløp når det gjelder seksuelle følelser, tiltrekning og atferd.

Vi bruker ikke ordet *skeiv* (som er en norsk oversettelse av det engelske begrepet «queer») i vår undervisning, selv om noen bare bruker det synonymt med homofil. Men i mange sammenhenger brukes *skeiv* som en samlebetegnelse for alle som bryter med normer for kjønn og seksualitet, og ofte med en innebygd kritikk mot kristne normer. Bak queer-begrepet ligger det en tanke at alle kjønnsidentiteter og alle seksuelle legninger etc. skal betraktes som likeverdige. (Oluf Edsinger mfl: *Bekänna färg. Kyrka og hbtq i en regnbågsfärgad värld*, s.197) Endel som opplever å ha seksuell tiltrekning til samme eller begge kjønn, føler seg ikke komfortable med å bruke betegnelsen *skeiv* om seg selv, noe også Foreningen Fri presiserer. I vår sammenheng gjelder det kanskje spesielt kristne som velger å følge Bibelens veiledning.

Sex og singelliv

Hvordan leve et meningsfullt liv som singel? Dette spørsmålet er svært aktuelt når vi henviser mennesker som av ulike grunner er single til å leve seksuelt avholdende. Et liv i sølibat (å leve seksuelt avholdende) framstår ikke som tiltrekkende for de fleste.

Men ikke alle vil eller kan leve ut sin seksualitet i et ekteskap. Det kan være ulike årsaker til det, f.eks. at en ikke finner en å gifte seg med, ikke kan gifte seg på grunn av en funksjonshemming, en sykdom eller velger å leve alene på grunn av tjenesten i Guds rike. Noen opplever seg ensidig følelsesmessig og seksuelt tiltrukket av samme kjønn og ønsker derfor å leve seksuelt avholdende i tråd med Bibelens veiledning. I Luk 19,12 sier Jesus: *For det finnes noen som lever ugift fordi de er født uskikket til ekteskap, andre fordi mennesker har gjort dem uskikket til det; men det er også noen som selv har gjort seg uskikket til ekteskap for himmelrikets skyld. Den som kan, la ham ta det til seg.*» Jesus var med andre ord klar over at ekteskapet ikke er for alle, av ulike årsaker.

Det å leve som singel bringer med seg utfordringer og savn, men også muligheter og glede. Bibelen er tydelig på at mennesker kan leve et fullverdig liv som singel, uten å ha sex. Jesus levde slik, og ingen har vel levd et så fullverdig menneskeliv som ham. Men ingen kan leve et fullverdig liv uten kjærlighet og nærhet til andre mennesker. Også Jesus trengte nærhet og valgte tre av disiplene som

sine mest fortrolige. Johannes omtales som «den disippelen som Jesus hadde kjær» (Joh 14,23), og da Lasarus ble syk, sendte Marta og Maria bud til Jesus som lød slik: «Herre, han som du er så glad i, er syk.» (Luk 11,3)

Nærhet og intimitet er ikke forbeholdt de som er i et ekteskap, men alle mennesker. Det går an å oppleve nærhet på et dypt nivå uten erotikk. Nærhet oppstår og vokser fram i en prosess der to eller flere mennesker gjensidig åpner seg for hverandre og våger å vise hvem de er, samtidig som de gir hverandre støtte og bekreftelse. Vi kan beskrive det som å dele sin sårbarhet og bli tatt imot. Graden av nærhet henger sammen med graden av åpenhet, og vilje til å lytte og ta imot hverandre. Jo flere områder av livet vårt vi kan dele åpent, jo større grad av nærhet opplever vi. Slik nærhet kan vi oppleve i dype vennskap med mennesker av begge kjønn. Det å dele felles interesser er også en viktig del av vennsapsrelasjoner.

En viktig form for nærhet vi som kristne kan oppleve, er fellesskapet vi får ved å dele tro og be sammen. Det dype åndelige fellesskapet en kan oppleve sammen med en annen kristen eller i et lite gruppefellesskap, kan gi en sterk opplevelse av nærhet og samhørighet. Det større kristne fellesskapet kan også bidra til å gi en slik opplevelse av mening og mulighet til å bruke seg selv og sine evner i tjeneste for andre.

Alle mennesker, inkludert den som er singel, trenger også fysisk kontakt. Det finnes måter å dekke dette behovet på som ikke er erotisk stimulerende. Det kan for eksempel være en god klem, en arm rundt skulderen, et klapp på kinnet eller andre fysiske uttrykk for nærhet som formidler godhet, trøst, ømhet og hengivenhet. Det handler ikke om erotikk, men om medmenneskelig varme.

Ensomhet og savn

Vi skal ikke underslå at det å leve som singel kan innebære tider med ensomhet. Det å avstå fra å leve ut sin seksualitet i et parforhold betyr at en går glipp av noe verdifullt og godt. Det er et savn og en smerte i det. For mange er ikke det vanskeligste at en ikke får tilfredsstilt sine fysiske og seksuelle behov, men at lengselen etter nærhet og behovet for intimitet ikke fullt ut blir dekket. Det å ikke ha noen å komme hjem til og spise middag sammen med i hverdagen, det å ikke ha en å gå i selskap sammen med eller dra på ferie sammen med, kan være tungt. Som singel må en planlegge mer, jobbe mer for å få dekket sine behov for fellesskap.

Men livet etter paradiset er fullt av savn og smerte av ulike slag for alle mennesker, ikke bare for single. En av vår tids mest ødeleggende forestillinger er forestillingen om at livet skal være lykkelig og uten sorg og smerte. Det er en illusjon som skaper falske forventninger til livet og til Gud. Det er normalt å være ensom av og til. Livet innebærer lidelse, savn og smerte for alle mennesker. For noen er smerten knyttet til at en er singel. For andre kan det være at en lever i et ekteskap som oppleves strevsomt, eller til og med svært ulykkelig. Eller en kan leve i andre svært krevende relasjoner som medfører store påkjenninger. Gud har aldri lovet oss et lett og enkelt liv, men han har lovet at han alltid vil gå med oss.

Hva med de som er single på grunn av en homofil orientering?

Det som er sagt om single generelt, gjelder også for de som lever alene fordi de kjenner på seksuell tiltrekning til en av samme kjønn. For dem kan situasjonen oppleves særlig smertefull. Det kan være smerten ved å oppleve seg annerledes, utenfor, ikke passe inn eller bli sett ned på. Og mens andre single kan håpe og drømme om et framtidig samliv, kan den som opplever seg entydig som homofil

ikke se for seg at drømmen om et lykkelig ekteskap kan oppnås en gang i framtida. Det er en smerte som skal møtes med respekt og omsorg.

Vi må jobbe aktivt for at det i kristne fellesskap ikke skal være negative holdninger til homofile. Her skal ingen vitse med homofili eller bruke homo som et negativt ladet ord. Hvis det skjer, skal det tas tak i. Særlig blant tenåringer som er vant til slike holdninger fra andre miljøer, er det viktig å være obs. Vi skal møte alle mennesker med respekt, slik at det kan være trygt å dele at en kjenner seg tiltrukket til en av samme kjønn.

Det er et viktig mål at våre kristne fellesskap skal være inkluderende. Da må vi bevisst legge til rette for at vennskap kan utvikles, at smågrupper kan dannes, at alle inkluderes i et levende fellesskap der de kan få utfolde seg og sine gaver. Menigheten kalles Guds familie i Bibelen, og for de som ikke selv kan få en egen kjernefamilie, er dette spesielt viktig. Vi må arbeide for at familiene i kristne sammenhenger ikke er seg selv nok, men kan innlemme flere. At gjestfrihet praktiseres i hjemmene, kan være en vinn-vinn situasjon. Den som ikke har barn selv, får oppleve gleden ved å være sammen med andres barn. Barn får flere de kan ha voksenkontakt med, og slitne foreldre kan få flere å dele ansvar med.

Noen spør om det er riktig at kirken skal nekte noen å leve ut sin seksualitet fordi en er homofil? Av og til anklages også kristne ledere for å legge byrder på andre som de ikke selv er villig til å bære. Til dette er det viktig å si to ting:

- 1) Kirkens ledere har ikke rett til å underslå Bibelens veiledning selv om den oppleves krevende og medfører omkostninger.
- 2) Det er den enkelte selv som har rett til å ta valg for sitt eget liv.

Som kristent fellesskap skal vi være på vakt mot moralistisk forkynnelse og en dobbeltmoral som gjør noen synder større enn andre, spesielt de vi ikke strever med selv. Vi skal formidle nåde og sannhet, ikke dom. Vi skal forkynne at Gud har en åpen favn for alle, uansett hvem vi er og hva vi strever med. Legger vi byrder på mennesker som vi ikke selv er villig til å bære? Jesus kalte oss til å ta vårt kors opp og følge ham. Bare den som selv er villig til å være korsbærer, kan invitere andre til å følge etter Jesus på korsets vei. Korsets vei er en vei som medfører en pinefull død for egenviljen, men hvor det også finnes dype gleder fordi Gud selv er nær. Og hvilket kors den enkelte av oss får å bære, er ikke noe vi kan velge.

Det som gjelder oss alle, enten vi er homofile eller heterofile, er at hjertets dypeste lengsel bare kan møtes av Gud selv. Menneskelige behov for nærhet og fellesskap peker ut over det vi kan få i menneskelige relasjoner. Selv i det beste ekteskap kan et menneske oppleve seg ensom av og til og lengte etter fellesskap. Slik er det fordi vi er skapt til Gud og bare han kan tilfredsstillere våre dypeste lengsler og behov.

Homoseksualitet og synd

Noen sier at trofaste homofile samliv umulig kan være synd, siden de ikke skader noen og kan være like preget av gode verdier som heteroseksuelle samliv. Synd defineres da som det som ut fra menneskers erfaring er destruktivt og nedbrytende. Noe som oppleves godt, kan ut fra en slik definisjon ikke være synd.

Men synd i bibelsk forstand er ikke primært handlinger som får negative konsekvenser menneskelig sett. Synd i bibelsk forstand er først og fremst det at vi setter oss opp mot Skaperens vilje og herredømme og går vår egen vei. «Har Gud virkelig sagt...?» sa slangen til de første menneskene (1 Mos 3,1). Synden bestod i at menneskene begynte å tvile på at Guds vilje var god og at de selv visste bedre. Opprøret fikk som konsekvens at menneskene ble skilt fra Gud. Slik er det fortsatt. På det menneskelige plan kan synd få mer eller mindre alvorlige konsekvenser. Men syndens alvorligste konsekvens er at den skiller oss fra Gud.

Homofile handlinger omtales i Bibelen som synd, sammen med en rekke andre synder, som rammer alle mennesker. Homofile er med andre ord ikke større syndere enn heterofile, vi strever alle med synd på ulike områder, inkludert på det seksuelle området. Følelser er heller ikke i seg selv synd, men de kan gjøre at vi fristes til synd. Bare det å kjenne tiltrekning til samme kjønn (eller være homofil) er ikke i seg selv syndig. Det er hva vi gjør med fristelsene som er avgjørende, om vi handler etter dem eller om vi ber om hjelp til å stå fast på det som er rett. Luther sier det slik: Vi kan ikke hindre fuglene i å fly over hodet vårt, men vi kan hindre dem i å bygge reir i håret vårt. Vi kan med andre ord ikke alltid kontrollere tanker og følelser som dukker opp i sinnet, men vi kan velge hvilke tanker og følelser vi dweler ved, utforsker og handler etter. Det er slik sett de homoseksuelle handlingene som er synd, på samme måte som utroskap og sex før ekteskapet omtales som synd i Bibelen.

Selv Jesus ble fristet, derfor vet han hva det vil si å være menneske og stå i tunge kamper. I Hebr 1,18 står det: *Fordi han selv led og ble fristet, kan han hjelpe dem som fristes.* I Hebr 4,15-16 utdypes dette videre: *For vi har ikke en øversteprest som ikke kan lide med oss i vår svakhet, men en som er prøvet i alt på samme måte som vi, men uten synd.*¹⁶ *La oss derfor frimodig tre fram for nådens trone, så vi kan finne barmhjertighet og finne nåde som gir hjelp i rette tid.* Det er evangeliet.

FORDYPNINGSTOFF

Hva visst Paulus om trofaste homofile forhold?

Historisk dokumentasjon viser at folk i Paulus' samtid var godt kjent med homoseksuell atferd av ulikt slag – inkludert stabile homofile forhold. Paulus' hjemby var Tarsus, en viktig handels- og kulturby innerst i Middelhavet i det sørlige Tyrkia. Gjennom sin oppvekst i et slikt hellenistisk-romersk bysamfunn har Paulus fått godt kjennskap til den greske litteraturens og samfunnets holdning til ulike former for homoseksualitet. Paulus og de første kristne levde nemlig i en slik kultur der homofili, biseksualitet og andre former for seksuell atferd var utbredt og velkjent.*

En storby som Korint, hvor Paulus bodde i 18 måneder (Apg 18,11), var beryktet for sin seksuelle løssluppenhet. Å leve «korintisk» betydde faktisk på folkemunne å ha et utsvevende seksualliv. Paulus' to brev til menigheten i Korint viser at han var godt orientert om forskjellige former for seksuell atferd.

Eksempler på homoseksuell atferd og omtale som var velkjent i Paulus' samtid

I dialogen Symposion av **Platon** (427-346 f.Kr) tales det om en type mennesker som i sin erotiske lengsel søker et kvinne-kvinne-forhold eller et mann-mann-forhold. Om slike heter det: «Gifter de seg, er det bare fordi de er tvunget av skikk og bruk, for de føler ingen dragning av naturen mot ekteskap og barneavl.» (Symposion 191-192).

Aristoteles (384-322 f.Kr) kommer inn på samme sak i sin Nikomakiske Etik (7.5): «Noen er slik av naturen, andre av vaner, så som de som er misbrukt fra barnsben av.»

Cicero (106-43 f.Kr.) forteller at Markus Antonius levde sammen med en mann «i et stabilt og varig ekteskap» (latin matrimonium). **Martial** (ca.40-104 e.Kr.) forteller om et bryllup mellom to menn, der det til og med var gjort avtale om medgift. Han nevner også stoikeren Decianus som «tok seg en ektemann». Den romerske filosofen **Seneca** (bror til Gallio, som var guvernør i Korint mens Paulus bodde der, Apg 18,12-17) var godt kjent for sin kjærlighet til voksne unge menn. Senecas elev, den senere keiser **Nero**, feiret i full offentlighet minst to «bryllupsseremonier» mellom menn. Og den romerske historikeren Suetonius forteller om Neros etterfølger, **Galba**, at «hans erotiske lidenskap var mest rettet mot sitt eget kjønn, mot robuste menn som hadde gutteårene bak seg.»

Erotiske forhold mellom voksne menn i antikken finnes også godt dokumentert på en lang rekke greske vasemalerier, og fra 100-tallet e.Kr. kjenner vi en folkelig kjærlighetsfortelling kalt **Efesiske eventyr** som inkluderer et homofilt forhold.

I tillegg til eksempler på homofilt samliv er en rekke fremstående menn fra Oldtiden kjent for sin biseksuelle livsstil, blant annet keiserne Augustus, Tiberius, Domitian, Hadrian og Trajan.

* Grundig dokumentasjon og tallrike eksempler finnes i bøkene:

- Greek Homosexuality, Kenneth Dover, Harvard University Press 1989
- Roman Homosexuality, Craig A. Williams, Oxford University Press 1999
- Sexual Life in Ancient Rome, Otto Kiefer, London 1934

Kilde: Homoavisa: <http://homofili.com/>

Kjærligheten og budene

Jesus viste en radikal kjærlighet mot alle mennesker, uavhengig av hvem de var og hva de hadde gjort. Han tok imot og favnet spesielt de svake og utstøtte, han spiste sammen med de som ingen andre ville ha noe å gjøre med. Noen bruker dette som et argument for at kirken ikke må støte fra seg homofile og andre seksuelle minoriteter ved å avvise deres livsstil. Jesu radikale kjærlighet trumfer budene, sies det.

Jesus ville aldri foraktet eller avvist homofile på grunn av deres følelser eller livsstil. Han møtte alle med uforbeholden kjærlighet. Men Jesus klarte å gjøre to ting samtidig. Han møtte mennesker med nåde, samtidig som han kalte dem til å leve et nytt liv. Det gjaldt tolleren Sakkeus som gikk fra å utnytte mennesker økonomisk til å gi dem mangedobbelt igjen. Det gjaldt kvinnen ved brønnen, som plutselig forstod at Jesus visste alt om henne og likevel ikke fordømte henne (Joh 4). Kvinnen som ble tatt i ekteskapsbrudd fikk høre: *«Heller ikke jeg fordømmer deg. Gå bort og synd ikke mer fra nå av.»* (Joh 8,11) Det skjedde noe radikalt nytt i møte med Jesu kjærlighet. Jesus bekreftet ikke deres livstil, men deres menneskeverd. Møtet med Jesus førte både til et nytt liv og en ny livsstil.

Dersom en setter kjærligheten opp som et overordnet prinsipp som setter budene til side, konstrueres det en motsetning mellom kjærligheten og budene som ikke eksisterer i Bibelen. Jesus sier selv at kjærlighetens sanne kjennetegn er troskap mot hans bud:

«Hvis dere holder mine bud, blir dere i min kjærlighet, slik jeg har holdt min Fars bud og blir i hans kjærlighet. Dette har jeg sagt dere for at min glede kan være i dere og deres glede kan bli fullkommen.» (Joh 15,10-11)

RESSURSER

Nettsider

The Center for Faith, Sexuality and Gender <https://www.centerforfaith.com/> er et nettsted som tilbyr mange ressurser for pastorer og menigheter og enkeltkristne som ønsker å hjelpe mennesker til å leve i tråd med en klassisk kristen etikk når det gjelder seksualitet. Her finnes en rekke kurs, litteraturhenvisninger og en blog. Leder for dette senteret er Preston Sprinkle, som har skrevet en rekke bøker om homoseksualitet og kjønn, og som også har en podkast, se <https://www.prestonsprinkle.com/>

Living out <https://www.livingout.org/> inneholder mange ressurser med hjelp til å snakke om tro og seksualitet ut fra et klassisk kristent ståsted. Dette drives av kristne homofile som har valgt å leve seksuelt avholdende, og som har lagt ut sine vitnesbyrd her. Flere av dem er pastorer i ulike menigheter, bl.a. Ed Shaw, som er pastor i Emmanuel City Centre i Bristol og som har skrevet en rekke bøker bl.a. *The Plausibility Problem* (Se litteraturlisten).

Sam Allberry, teolog og apologet, som selv er homofil, var blant de som grunnla Living Out. Han har også skrevet en rekke bøker, bl.a. *Is God Anti-Gay?* (Se litteraturlisten)

www.MorFarBarn.no

www.Samlivsbanken.no

To foredrag av Oluf Eidsinger: Homofili som kommunikatív utfordring og Homofili som teologisk utfordring <https://www.guttogjente.no/bibelen-2/homofiliogteologi/>

Bjørn Helge Sandvei: *Homofili – samliv eller singelliv, historisk og aktuelt*

Litteratur

Allberry, Sam: *Is God Anti-Gay? And other Questions about Homosexuality, the Bible and Same-sex Attraction*. The Good Book Company, 2013.

Eidsinger, Olof & Baker Ray (red): *Bekänna färg. Kyrka og hbtq i en regnbågsfärgad värld*. En antologi. Apologia Förlag, 2019

Eidsinger, Olof, *Når minoriteten tar majoriteten som gissel. Om identitet og seksualitet i en skeiv tid*. Proklamedia, 2021.

Johnson, Greg, *Still time to care. What we can learn from the Church's failed attempt to cure homosexuality*. Zondervann, 2021.

Hill, Wesley: *Washed and Waiting. Reflections on Christian Faithfulness and Homosexuality*. Zondervann 2016.

Ottosen, Espen: *En annerledes vei. Motstrøms om kjønn, kjærlighet og sex*. Med bl.a. Bjørn Helge Sandvei og Ray Baker. Lunde forlag, 2020.

Shaw, Ed: *The Plausibility Problem – The Church And Same-Sex Attraction*. Inter Varsity Press, 2015

EPISODE 5 PORNO

OVERSIKT OVER UNDERVISNINGEN

Dette kan om ønskelig kopieres opp og deles ut til deltakerne som en oversikt/oppsummering.

Intro v/Vegard Tennebø

- Pornografi har i stor grad bidradd til å gjøre sex til en forbruksvare og oss til forbrukere
- Pornoen setter meg selv i sentrum for nytelsen og tilfredsstillelsen
- Det handler om tilfredsstillelse uten intimitet. Pornoen splitter kropp og sjel.
- Den står i total motsetning til et kristent syn på sex, der sex handler om at to mennesker gir hele seg til hverandre med både kropp og sjel, for hele livet.

Undervisning v/Karl-Johan Kjøde

- Begjær som rettes mot feil ting, kalles synd i Bibelen.
- Pornografi kommer fra porneia som betyr hor og er i Bibelen et uttrykk for seksualitet på avveie, bl.a. i form av sex utenfor ekteskapet og pornografi.
- Vi mennesker har et hjerteproblem. Istedenfor å rette våre lengsler mot Skaperen som vil gi oss alt godt, er vi opptatt av å karre til oss på andres bekostning.

Å bruke porno er som å drikke saltvann, det etterlater oss tørste etter mer.

- Porno er veldig tilgjengelig i alle kanaler.
- Kroppslig sett utløser pornobruk en lykkerus på grunn av kjemiske reaksjoner i hjernen og det skaper ønske om mer. Det oppstår en pornoavhengighet ved at vi bruker porno selv om vi egentlig ikke ønsker det.
- Sjelelig sett lengter vi etter nærhet, intimitet, mening og alt det gode i Guds verden. Pornoen er en snarvei til sjelelig selvmedisinering, men etterlater oss bare mer ensomme og desperate.

Å bruke porno er som å kjøre bil i blinde, du kommer til å skade noen.

- Bak pornoen er det mennesker som blir brukt i pornoindustrien til å selge kroppen sin.
- Ved å se på porno bekrefter man den andre som sexobjekt og sexslave. Sexindustrien er en versting når det gjelder menneskehandel.
- Pornoindustrien normaliserer det unormale.

Å slutte med porno er som å etablere gode treningsvaner.

Tre trinn:

- 1) Bekjenn ditt problem til noen du har tillit til.
- 2) Skap nye vaner ved å identifisere når du fristes og hva som er triggerne.
- 3) Bygg sterke relasjoner: Våg å satse på nær nære relasjoner og vit at Gud aldri avviser deg

Du kan få hjelp gjennom <https://heltfri.net/>.

FORSLAG TIL SAMTALESPØRSMÅL

Velg hvilket spørsmål dere vil starte med og hvilke dere vil ta med. Det er ikke et mål å komme gjennom alle spørsmålene!

1. Hva stoppet dere opp ved i dagens samling? Var det noe som var vanskelig å forstå? Lærte dere noe nytt? Reagerte dere på noe?
2. Hva tror dere at porno gjør med oss mennesker? Hvorfor er det destruktivt å bruke pornografi?
3. Hvorfor og hvordan skader vi andre ved å bruke porno?
4. Porno er vanedannende. Hva blir sagt i denne videoen om hva som kan være til hjelp for å bryte dårlige vaner? Har dere andre forslag?
5. Tenk dere at dere får et spørsmål om å hjelpe en som ønsker å slutte å se på porno. Hvordan kunne dere ha hjulpet ham/henne?
6. Slå opp på telefonen på <https://heltfri.net/> og se om noen av de temaene og kursene de skriver om der kan være nyttige for deg selv eller noen du kjenner.
7. Et bibelspørsmål: Les Fil 4,8. Hvordan kan dette bibelverset være til hjelp i forhold til pornoavhengighet?

Forslag til en bønn å be: «Jesus, takk for at du er så full av nåde, sannhet og kjærlighet. Vi tror du har den beste veien for oss, selv om den kan oppleves vanskelig å gå. Led oss videre på denne veien. Amen»

RESSURSER

<https://heltfri.net/tekster/> Tekster om porno

Samtale mellom Daniel Sæbjørnsen og Alexis Lundh om porno <https://heltfri.net/video/porno/>

Bergitte Viste: Pornokulturens konsekvenser, en undervisning for konfirmanter i Riska kirke 2020:

<https://heltfri.net/video/pornokulturens-konsekvenser/>

Andre ressurser for foreldre, lærere og til eget bruk på <https://heltfri.net/>

Litteratur

Harrison, Glynn, *A Better Story. God, Sex & Human Flourishing*, Inter Varsity Press, 2017

Lambert, Heath: *Endelig fri. Et veikart til frihet fra porno*. Proklamedia, 2021

Cuwe, Chris og Lundh, Alexis: *Klikk her, Thomas! Hvordan hjelpe barn i møte med pornografi på nettet*. Alder 8-12 år. Proklamedia, 2017. Dette er en bok for foreldre og barneledere som ønsker hjelp til å snakke med barn om pornografi.

EPISODE 6 GRENSEOVERSKRIDENDE ATFERD

OVERSIKT OVER UNDERVISNINGEN

Dette kan om ønskelig kopieres opp og deles ut til deltakerne som en oversikt/oppsummering.

Intro v/Kari Margrethe Solvang

- I 2017 ble det satt i gang en #metoo-bevegelse i USA som rettet søkelyset mot sextrakassering, spesielt i arbeidslivet, og som spredte seg til hele verden.
- Allerede på 1980- og 90-tallet stod modige kvinner fram i media og fortalte om seksuelle krenkelser av ledere i kristne miljøer.
- Seksuelle krenkelser handler ikke bare om synd, men om misbruk av makt.

Undervisning v/Tormod Kleiven

- Som leder er du alltid i en maktposisjon i forhold til de du er ledere for.
- Du har makt til å bety en positiv forskjell for noen. Tillitsmakt er den makten du har i kraft av at du er en leder. Lederposisjonen gjør at andre har tillit til deg og lytter til deg, og du kan gi støtte og omsorg.
- Denne tilliten kan også misbrukes til å få andre til å gjøre noe de egentlig ikke vil, eller f.eks. til å utnytte en deltaker som blir forelsket i lederen. Hvis en leder innleder en seksuell relasjon til en deltaker, handler det om maktmisbruk, fordi det er ubalanse i makt mellom dem.
- En leder som flørter eller forteller seksualiserte vitser tråkker over andres intimitetsgrenser. En intimitetsgrense handler om hvor nært inn på livet vi ønsker at andre skal komme. Det kan variere fra person til person ut fra den relasjonen vi har til vedkommende.
- Som leder er det vårt ansvar å ikke tråkke over en annens intimitetsgrense.
- Når en ungdom betror seg til en leder om vonde opplevelser, kan det oppstå en god følelse av fortrolighet og nærhet som kan forveksles med forelskelse. Det er viktig at lederen er bevisst på det, og ikke utnytter situasjonen til å dekke egne behov.
- Vær obs på at omfavnelse og klem kan misforstås og skape forvirring og ikke hører hjemme i en sjelesorgrelasjon.
- Seksuelt krenkende atferd kan også skje på digitale flater. Snapchat med seksualisert innhold, f.eks. på kanten-vitser, nakenbilder og lignende, er grenseoverskridende atferd som kan gjøre like stor skade som fysiske krenkelser. Det kan også være straffbart i likhet med fysiske krenkelser.
- Seksuelle krenkelser setter vonde avtrykk i deres liv som rammes. Ofte skapes det forvirring fordi lederen får den andre til å tro at det er et gjensidig forelskelsesforhold.
- Den utsatte blir påført og sittende igjen med en urettmessig skam og skyldfølelse.
- Ansvaret ligger alltid ene og alene hos den som er i en lederposisjon.

FORSLAG TIL SAMTALESPØRSMÅL

Velg hvilket spørsmål dere vil starte med og hvilke dere vil ta med. Det er ikke et mål å komme gjennom alle spørsmålene!

1. Hva stoppet dere opp ved i dagens samling? Var det noe som var vanskelig å forstå? Lærte dere noe nytt? Reagerte dere på noe?
2. Tormod sier i undervisningen at en leder alltid er i en maktposisjon. Hva tenker dere at det betyr?
3. Tenk deg at du er leder på en leir, og observerer at en annen leder flørter med en deltaker, noe deltakeren åpenbart liker godt. Hun setter seg på fanget til lederen og han holder rundt henne mens de tuller og fleiper. Hvorfor og på hvilken måte er dette misbruk av makt? Hvordan tenker dere at det ville vært riktig av lederen å håndtere denne situasjonen? Hva ville være viktig å formidle til denne lederen på tomannshånd?
4. Hva er intimitetsgrenser? Hvordan kan vi lære oss å bli mer oppmerksomme på andres intimitetsgrenser?
5. Hva tenker dere kjennetegner gode og trygge miljøer, og hvordan kan ledere bidra til å skape det?
6. Hva slags ansvar har vi som ledere i forhold til sosiale medier? Hvordan kan vi motvirke at det skjer grenseoverskridende atferd i våre miljøer i forhold til deling av seksualiserte bilder og tekster gjennom sosiale medier, Snapchat og annen kanaler?
7. Tenk deg at en leirdeltaker kommer til deg siste dag på leiren og sier: *Du må ikke si dette til noen. Men Øyvind (hovedleder på leiren) spurte om jeg ville komme inn på rommet hans i går kveld, og så lå vi sammen. Det er min skyld, som gikk inn til ham. Men jeg synes det er så vanskelig.* Hvordan ville du møte henne? Hva ville du gjøre videre?
8. Hvem ville dere kontaktet hvis dere fikk en betroelse om grenseoverskridende atferd eller selv ble utsatt for noe ubehagelig? Hvem i deres sammenheng sitter med ansvar for å håndtere slike saker?
9. Et bibelspørsmål: Les Jes 57,15. Hva sier det om Guds hjerte for den som er krenket og hva betyr det for vår måte å opptre på?

Forslag til en bønn å be: «Gode far, takk for din uendelige respekt og kjærlighet mot oss. Vis oss hvordan vi kan respektere og elske andre mennesker, stå opp mot urett og stå sammen med de som er blitt såret. Amen»

AKTUELLE PROBLEMSTILLINGER

Tillit, makt og sårbarhet

Sårbarhet er en sunn og viktig bestanddel i det å være menneske. Det finns ikke kjærlighet og tillit uten sårbarhet. Når vi viser tillit, er det alltid en risiko for at vi kan bli avvist, vi risikerer å bli såret, tilliten kan bli misbrukt. Men dersom vi ikke tar sjansen på å knytte oss til andre mennesker, så mister vi oss selv.

Barn og unge er sårbare fordi de har færre ressurser enn ledere. De er usikre på seg selv, de prøver å finne ut hvem de er, de har ikke så mye livserfaring enda, eller kunnskap om seg selv og kroppen sin, om hva som er gode grenser osv. Det gjør at de er avhengig av at andre ivaretar dem. Det er rett og godt at det er slik. Derfor innebærer det å bli vist tillit alltid et stort ansvar.

Tillit og makt er to svært sentrale begreper i denne undervisningen. Det kan derfor være nyttig å dukke litt mer ned i hva vi legger i begrepene.

Tillit er et grunnleggende menneskelig trekk. Tillit handler om å stole på at andre vil oss vel, å våge å utlevere seg selv, å slippe noen inn i våre private rom. Uten tillit blir vi harde, kyniske og bitre. Når vi viser noen tillit og deler våre innerste tanker og følelser, blir vi også sårbare. Vi blir sårbare fordi vi tillater andre å få del i noe som er viktig og personlig for oss. Det gjør at den andre dermed får makt og innflytelse i våre liv. Det den andre sier og gjør, får stor betydning på godt og vondt. Derfor gjør det også så vondt når noen misbruker tilliten. Misbruk av tillit er å trække på den som er sårbar.

Vi har alle makt, ikke bare i kraft av å være leder. Makt er til stede i alle mellommenneskelige relasjoner, i alt samspill. Det er ikke mulig å plassere seg i en maktfri sone fordi maktens innhold er vevd inn i et hvert samspill og er til stede i et hvert møtepunkt mellom mennesker.

Den klassiske definisjonen av makt handler om å få gjennomslag for sin vilje, selv om det vekker motstand (Max Weber) Makt er i utgangspunktet et nøytralt begrep, det kan brukes enten positivt eller negativt, til å gjøre godt eller vondt.

Det som særpreger lederrollen, er at vi er i en rolle med asymmetrisk makt, maktubalanse. Et asymmetrisk maktforhold betyr at den ene har større makt enn den andre. Det er ansvarsfullt å være i en maktposisjon i forhold til et annet menneske. Er du i en maktposisjon, gir det deg muligheter for å ivareta og styrke opplevelsen hos den andre om at det er OK å være seg. Du har samtidig ansvaret for hvordan du forvalter denne makten – til å ivareta den andre eller til å såre og gjøre den andre vondt.

Det er i stor grad målbart hvem som er den mektige. Det er både knyttet til posisjon og rolle, alder og modenhet. En lærer er i en maktposisjon i forhold til en elev, en lege i forhold til en pasient, foreldre i forhold til barn, en leder i forhold til deltakere, for å ta noen eksempler. Det er alltid den som har mest makt, som er ansvarlig for at makten ikke misbrukes.

Hva menes med seksuelle krenkelser?

I undervisningen bruker vi følgende begreper når vi snakker om seksuelle krenkelser: misbruk av tillitsmakt, ubalanse i makt mellom to personer, å trække over andres intimitetsgrenser.

En definisjon fra [Retningslinjer for håndtering av seksuelle krenkelser](#) som brukes av mange kristne organisasjoner og kirkesamfunn er følgende: *Med seksuelle krenkelser menes at den som har størst*

makt i relasjonen mellom personer i et asymmetrisk maktforhold, anvender en seksualisering av relasjonen på en slik måte at den andres intimitetsgrenser blir krenket.

Det er altså snakk om en asymmetri eller ubalanse i makt, der den med minst makt blir krenket. Å bli krenket vil si å føle seg nedvurdert, ydmyket og tråkket på av en annen, å få skadet sitt selvilde. En *seksuell* krenkelse rammer hele mennesket, både kropp, kjønn, følelser, grenser, tro, verdier og relasjoner. En relasjon som i utgangspunktet ikke er seksuelt ladet, kan bli gjort om til en seksualisert relasjon ved flørting, kroppsspråk, berøring eller på andre måter. Det er alltid den som er i maktposisjonen som har ansvaret for om dette skjer og for å ivareta den andre og sørge for at den andres intimitetsgrenser ikke blir krenket.

Den som utsettes for seksuelle krenkelser blir påført en urettmessig opplevelse av skyld og skam som setter vonde spor:

- 1) Opplevelse av medskyldighet: jeg gjorde ikke nok for å forhindre overgrepet, jeg burde ha skjønt, jeg skulle sagt nei... = skyldfølelse
- 2) Jeg er annerledes enn andre: det må være noe galt med meg som gjør at jeg ble utsatt for dette = skamfølelse

Denne skyld- og skamfølelsen blir påført den krenkede utenfra, av krenker. Det er krenkers virkelighetsforståelse som blir den gyldige, ved at han f.eks. sier: «*Du ville det selv. Du var med på det du også. Det er jo bare en forelskelse. Du kunne jo bare sagt nei*». Men den som ble krenket hadde ikke mulighet til å si nei, fordi hun ble fanget av krenkers makt til å definere virkeligheten, dvs. at hun ble påført krenkers forståelse av hva som skjedde. (Vi bruker for enkelhets skyld «han» om krenker og «hun» om den utsatte, selv om også gutter/menn kan bli utsatt og jenter/kvinner kan krenke andre.)

Krenkers måte å forstå virkeligheten på, blir opprettholdt ved at krenkeren ofte pålegger den utsatte taushet: «*Dette må du ikke si til noen! Ingen vil tro på deg. Hvis du sier noe, ødelegger du livet mitt.*» Pålagt taushet blir brukt som et maktmiddel til å opprettholde krenkelsen. Slik blir den utsatte ført inn i et taust og innestengt rom, uten mulighet til å få hjelp til å forstå hva som har skjedd, til å få motforestillinger mot opplevelsen av medansvar, skyld og skam.

Veien fra krenkelse til oppreisning handler om å bryte tausheten og ved hjelp av andres perspektiver få mulighet til å arbeide med å kvitte seg med dette vonde fotavtrykket som krenker har satt i den utsattes liv.

FORDYPNING

Hva er viktig for den krenkede?

Hvis noen kommer til deg og forteller at de har vært utsatt for handlinger av seksualisert art av en kristen leder, er det avgjørende at den krenkede skal oppleve å bli hørt, tatt på alvor og bli ivaretatt.

Å bli hørt:

Det skjer ved at du lytter til historien, bekrefter historiens alvor med utgangspunkt i det du har hørt og gir trygghet på at du har sett virkeligheten slik den utsatte har opplevd den. Det er viktig å formidle at du vil støtte henne (eller han) og være med henne i prosessen videre. Hvis du ønsker å trekke inn en mer erfaren leder i saken, kan du spørre om lov til å gjøre det. Du kan alltid søke råd i en slik sak anonymt, uten å oppgi navnet på den som har fortalt historien.

Å bli tatt på alvor:

Det skjer ved at du bekrefter alvorret og viktigheten av å gå videre med saken til de ansvarlige i organisasjonen/ kirkesamfunnet. Forklar at det alltid er lederen som har hele ansvaret, understrek at det ikke er den utsattes skyld.

Hvis du ikke kjenner retningslinjene i den sammenhengen dette skjedde, skal du be om lov til å undersøke nærmere med en ansatt og si at du vil ta kontakt med henne igjen og forklare hvordan retningslinjene er. Det er viktig for den utsattes opplevelse av trygghet at hun blir kjent med saksgangen, får vite hvem som blir informert om saken og hva som skjer videre.

NB! Du skal aldri selv kontakte krenker og spørre om den historien du har blitt fortalt er sann. Det vil være veldig ødeleggende for håndteringen av saken.

Å bli ivaretatt:

Den utsatte må få oppleve at hun selv har kontroll over hva som skjer videre. Hvis hun er myndig, bestemmer hun selv over sin historie, og du skal ikke gjøre noe uten tillatelse. Hvis hun ikke ønsker at du skal gå videre med saken, må du bruke tid på å skape trygghet og motivere til å få tillatelse. Et viktig argument er at flere kan bli utsatt hvis saken ikke blir tatt opp med krenker.

Å få informasjon underveis i sakshåndteringen er en viktig del av det å bli ivaretatt. Den utsatte må få en kontaktperson som hun kan ringe og spørre, hvis det er noe hun lurer på.

Tilbud om sjelesorg av en person som ikke er involvert i sakshåndteringen, er en viktig ivaretagelse. Det å få en å snakke med som vet hva seksuelle krenkelser handler om og hvilke spor det setter, vil være en hjelp til å håndtere spenningen og frykten og bearbeide den urettmessig påførte skylden og skammen.

Viktig å vite om den krenkedes situasjon:

Det er ikke de ytre handlingene som avgjør krenkelsenes alvorlighetsgrad og hvor vonde spor krenkelsen setter hos den utsatte. Grenseoverskridende handlinger som ytre sett ikke ser så alvorlige ut, kan sette like vonde spor som en voldtekt. Det er graden av tillit i relasjonen til den som begikk krenkelsen, sammen med den utsattes sårbarhet, som avgjør skadevirkningene.

Mange krenkede trenger hjelp til å innse alvoret i det de har vært utsatt for på grunn av binding til krenker og frykt for hvilke konsekvenser det vil få for ham å gå videre med saken. Det er derfor viktig å bruke tid på å forklare hva som er krenkelsens natur, maktforholdet, og plassere ansvar og skyld.

Aggresjonen kommer ofte når krenkelsen blir bearbeidet, og den krenkede tar inn over seg smerten. Det er sunt og viktig i prosessen. Det er viktig å bruke empati, vise forståelse for den krenkedes sinne uten å gå opp i den krenkedes følelser og forsterke dem med egen fordømmelse av krenker. Du skal heller ikke prøve å forminske sinnet ved å forsøke å peke på formildende omstendigheter ved krenkers situasjon eller ved å peke på behovet for forsoning eller tilgivelse. Den utsatte har rett til å være i sine følelser og føle det hun føler. Følelsene må gjennomleves for at hun skal komme videre, og det kan ta tid. Hun trenger hjelp til å løsrive seg fra krenker og bearbeide sine vonde erfaringer uavhengig av hvilke konsekvenser krenkelsene får for krenker.

Forskjellen på et seksuelt forhold og en seksuell krenkelse

Sex handler om personlig hengivelse og kroppslig lyst. Et sentralt element i det kristne menneskesynet er at mennesket er skapt til relasjon og fellesskap. Mennesket søker fellesskap, og seksualiteten er en del av denne relasjonelle (fellesskapsøkende) siden ved mennesket. Vi har en lengsel og søken etter både psykisk, fysisk/seksuell og åndelig intimitet og nærhet. Egen seksualitet kan til en viss grad utforskes i enerom, men den er skapt til å leves ut i fellesskapet. Den er en avgjørende forutsetning for menneskehetens eksistens, fordi sex er nødvendig for å bli flere. Den er en sentral del av det tettteste fellesskapet som er gitt oss i dette livet, nemlig ekteskapet.

Et seksuelt samspill kjennetegnes av at begge parter til enhver tid har mulighet til å velge grad av nærhet og intimitet. Det frivillige valg forutsetter både en gjensidig tillit og en likeverdighet. Den andre kan aldri utelukkende være et objekt for egen nytelse og tilfredsstillelse. Det vil alltid være en vilje til å søke etter hvor den andre er i samspillet, og å velge nærhet og avstand på grunnlag av dette. Denne likeverdighet er et nødvendig utgangspunkt for å etablere en sunn og sann seksuell relasjon. En slik seksuell relasjon forutsetter en likevektighet i makt som gjør at begge kan både se og ivareta hverandre.

Der hvor den ene er i et overmaktsforhold til den andre, vil den med mest makt ofte definere forholdet som likeverdig, ved å omskrive det som skjer f.eks. til en forelskelse eller utroskap. Slik skapes det en illusjon av jevnbyrdighet. Den utsatte lærer å se på det som skjer på samme måte som ham, selv om hun innerst føler det annerledes. Men hennes indre stemme kveles, fordi hans stemme veier tyngst.

Forskjellen mellom et seksuelt forhold og en seksuell krenkelse kan oppsummeres i begrepene *fusjon* og *okkupasjon*. En fusjon er en sammensmelting av to til ett, som er frivillig valgt i gjensidighet og likeverd – og det skjer i åpenhet. En okkupasjon betyr at den sterkeste tar makten over den andre og definerer det som skjer, det skjer i hemmelighet og skaper skamfølelse.

Seksuelle krenkelser handler med andre ord ikke om sex, men om maktmisbruk.

RESSURSER

Kleiven, Tormod: *Når den utsatte blir usynlig*, Luther Forlag

Marie M. Fortune. *Sexual Violence. The Sin Revisited*. Pilgrim Press, 2005.

Anne Louise Kirkengen og Anne Brantzæg Næss. *Hvordan krenkede barn blir syke voksne*. Universitetsforlaget, 2021

Gunnar Ringheim (2015). *Det som ikke skulle skje. Fortellinger om overgrep*. Gyldendal Norsk Forlag, 2015.

[Retningslinjer for håndtering av seksuelle krenkelser. Veiledning for ansatte, frivillige medarbeidere og tillitsvalgte. Felles plan for Indremisjonsforbundet, Misjonssambandet, Normisjon og NMS.](#)